

Evaluering af den danske kvalifikationsramme for livslang læring

Status for implementering og anvendelse af
kvalifikationsrammen

2013

Evaluering af den danske kvalifikationsramme for livslang læring

Status for implementering og anvendelse af
kvalifikationsrammen

2013

**Evaluering af den danske
kvalifikationsramme for livslang læring**

© 2013 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-729-8

Indhold

1	Resume	6
2	Om evalueringen	8
2.1	Fokus for evalueringen	9
2.2	Evalueringens elementer	9
3	Fakta om kvalifikationsrammen	10
4	Den formelle implementering	12
4.1	Reference til den europæiske kvalifikationsramme for livslang læring (EQF)	12
4.2	Indplacering af uddannelser på kvalifikationsrammens niveauer	13
4.2.1	Principper for indplacering af uddannelsesbeviser og grader	14
4.2.2	Procedurer for udvalgenes indplacering af uddannelsesbeviser og grader	17
4.2.3	Status for indplaceringen af uddannelser	18
4.2.4	Henvisning til kvalifikationsrammen på grads- og uddannelsesbeviser	18
4.3	Kort resumé af kapitlet	19
5	Kendskabet til kvalifikationsrammen og dens formål	21
5.1	Kendskabet til kvalifikationsrammen	21
5.2	Anvendelsen af kvalifikationsrammen	23
5.3	Overordnet holdning til kvalifikationsrammen	23
5.4	Vurdering af kvalifikationsrammens konsekvenser	24
6	Brugbarheden af kvalifikationsrammens niveaubeskrivelser	28
6.1	Kendskabet til rammens niveaubeskrivelser	28
6.2	Opfattelsen af rammens niveaubeskrivelser	29
6.2.1	Match mellem niveaubeskrivelser og uddannelser	29
7	Kvalifikationsrammens betydning for udvikling af uddannelserne	31
7.1	Kvalifikationsrammens betydning for udvalgenes arbejde med at beskrive det overordnede læringsudbytte	31
7.2	Kvalifikationsrammens betydning for udvikling af uddannelsernes indhold	32
7.3	Kvalifikationsrammens betydning for det pædagogiske udviklingsarbejde på uddannelserne	34
8	Formidling af viden om kvalifikationsrammen til brugere og interessenter	35
9	Kendskabet til kvalifikationsrammen uden for uddannelsessystemet	39

10	Kvalifikationsrammens betydning for det danske kvalifikationssystem	41
11	Input til, hvordan arbejdet med kvalifikationsrammen kan styrkes	43
12	Metodeappendiks	45
12.1	Metodedesign	45
12.2	Spørgeskemaundersøgelsen	45
12.2.1	Udarbejdelse af udsendelsesliste og udvælgelse af respondenter	45
12.2.2	Spørgeskemaudformning og pilotundersøgelse	46
12.2.3	Datagrundlag for spørgeskemaundersøgelsen	47
12.2.4	Fremgangsmåde i analyse af spørgeskemadata	48
12.3	Kvalitative interview	49

1 Resume

Denne evaluering har den danske kvalifikationsramme for livslang læring som sit fokus. Evalueringen gør status over brug og implementering af kvalifikationsrammen på de erhvervsrettede og videregående uddannelser og kommer med input til, hvordan arbejdet med kvalifikationsrammen kan styrkes. Evalueringen er bestilt af Undervisningsministeriet, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser og Kulturministeriet, der står bag den danske kvalifikationsramme for livslang læring.

Evalueringen peger på følgende hovedresultater:

Kendskabet til kvalifikationsrammen er stort. 72 % af respondenterne i EVA's spørgeskemaundersøgelse har et godt kendskab til kvalifikationsrammen forud for undersøgelsen, og 78 % har kendskab til de principper, der gælder for indplacering af uddannelser i den danske kvalifikationsramme for livslang læring.

Repræsentanter for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene har generelt set et bedre kendskab til indholdet i og principperne bag kvalifikationsrammen end uddannelseslederne. Det skyldes, at udvalgene har en formaliseret rolle med at indplacere uddannelser, mens institutionernes rolle varierer på tværs af uddannelsesområder og kan være mere begrænset, fx på erhvervsuddannelserne.

Evalueringen viser også, at der er markante forskelle i vurderingen af udbyttet af arbejdet med kvalifikationsrammen. Fx oplever 83 % af studielederne på de videregående uddannelser, at den danske kvalifikationsramme har styrket arbejdet med at beskrive læringsmål for de enkelte uddannelseselementer. Modsat oplever 70 % af repræsentanterne fra de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalg, at kvalifikationsrammen kun i mindre grad eller slet ikke har styrket arbejdet med at beskrive læringsudbytte for de uddannelser, de har ansvar for, hvilket muligvis kan skyldes, at kvalifikationsrammens beskrivelse af læringsmål i form af viden, færdigheder og kompetencer adskiller sig fra praksis inden for erhvervsuddannelserne og AMU.

De faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene og uddannelseslederne på uddannelsesinstitutionerne anvender desuden kvalifikationsrammen i forskellige sammenhænge. Hvor kvalifikationsrammen i udvalgene primært anvendes i forbindelse med indplacering af uddannelser, anvender uddannelseslederne på især de videregående institutioner primært rammen i forbindelse med revision af studie- og uddannelsesordninger, faglige drøftelser om målene for de studerendes kompetencer og beskrivelse af specifikke fagelementer og lignende i studieplaner og lokale uddannelsesplaner.

Evalueringen viser også, at holdningen til kvalifikationsrammen generelt set er positiv. 64 % af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen har overordnet set en positiv holdning til den danske kvalifikationsramme som redskab, mens 27 % forholder sig neutralt til kvalifikationsrammen. Også de kvalitative interviews med repræsentanter fra de videregående uddannelsesinstitutioner viser, at kvalifikationsrammen vurderes som både et nødvendigt og brugbart redskab i arbejdet med at udvikle danske uddannelser.

Respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen peger på at indførelsen af kvalifikationsrammen har haft følgende positive konsekvenser:

- Kvalificering af drøftelserne af læringsudbytte

- Større fokus på fagligt niveau, progression og indhold på de enkelte moduler
- Større fokus på at formidle forventninger om niveau og progression til studerende
- Potentiale til på sigt at skabe bedre sammenhæng mellem erhvervsuddannelser og erhvervsakademiuddannelser.

Der er dog også et potentiale for at videreudvikle arbejdet med kvalifikationsrammen.

Interviewene med nøglepersoner fra arbejdsmarkedsorganisationer peger på, at kvalifikationsrammen primært har haft en positiv betydning for uddannelsesinstitutionernes arbejde med udvikling af uddannelserne og bidraget til gennemsigtighed om, hvad elever og studerende skal kunne, når de afslutter deres uddannelse. Derimod har rammen på nuværende tidspunkt endnu ikke fået betydning for de virksomheder og organisationer, der skal aftage eleverne og de studerende efter endt uddannelse.

I tråd med dette angiver 82 % af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen, at aftagerne kun i mindre grad eller slet ikke kender kvalifikationsrammen.

Respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen peger også på mulige negative konsekvenser af kvalifikationsrammen, fx at der kan være en risiko for at den er med til at sænke ambitionsniveauet på uddannelserne mod laveste fællesnævner.

Som afsæt for det fremadrettede arbejde har EVA i evalueringen bedt respondenter og nøglepersoner komme med input til hvordan arbejdet med kvalifikationsrammen kan styrkes. Nedenfor følger de konkrete inputs fra henholdsvis repræsentanter for arbejdsmarkedsorganisationerne, uddannelsesinstitutionernes organisationer og uddannelsesledere fra uddannelsesinstitutionerne.

Fem gode råd fra arbejdsmarkedsorganisationerne:

- 1 Skab sammenhæng mellem de færdiguddannendes slutkompetencer og aftagernes kompetencebehov gennem dialog mellem aftagere, uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedsinstitutioner
- 2 Stimuler den lokale diskussion om kvalifikationsrammens styrker og anvendelse
- 3 De relevante ministerier bør i samarbejde med de relevante parter udarbejde informationsmateriale om, hvordan uddannelsesinstitutionerne konkret kan anvende kvalifikationsrammen.
- 4 Bring kvalifikationsrammen i spil i institutionernes samarbejde med institutionsbestyrelse og uddannelsesudvalg som platform til at diskutere slutmål og -kompetencer i forhold til aftagere.
- 5 Uddannelsesinstitutionerne bør fremme formidlingen af mål for læringsudbytte til både aftagere og kommende elever og studerende.

Tre gode råd fra uddannelsesinstitutionernes organisationer:

- 1 De relevante ministerier bør tydeliggøre kravene til de videregående uddannelsesinstitutioners arbejde med at udvikle uddannelserne i overensstemmelse med kvalifikationsrammen
- 2 Fasthold kernefagligheden i de enkelte uddannelser og gør en særlig indsats for at sikre at indhold stemmer overens med det relevante niveau i kvalifikationsrammen
- 3 Fokuser på at få de studerende til at tænke i læringsmål frem for pensum.

Tre gode råd fra uddannelseslederne på de videregående uddannelser:

- 1 Bibehold et fokus på at formidle kvalifikationsrammen til uddannelsesinstitutionerne
- 2 Afhold temadage eller lignende der giver mulighed for at komme i dybden med udvalgte dele af kvalifikationsrammen
- 3 Inddrag caseeksempler, der er praksisorienterede og tæt på uddannelsesinstitutionernes hverdag og præsenter gerne caseeksempler på kvalifikationsrammen.dk.

2 Om evalueringen

Undervisningsministeriet, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser og Kulturministeriet har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at gennemføre en evaluering af kvalifikationsrammen for livslang læring. Formålet med evalueringen er at gøre status over den formelle implementering af kvalifikationsrammen og over brugernes anvendelse af den med henblik på at vurdere behovet for justeringer af selve rammen og tilhørende tiltag for at udbrede kendskabet til og anvendelsen af den, herunder vejledningsmaterialer, informationsredskaber mv.

Da forslaget til den danske kvalifikationsramme for livslang læring blev vedtaget i juni 2009, blev det samtidig besluttet, at kvalifikationsrammen skulle evalueres i 2012. Evalueringen er dog først gennemført i 2013, hvilket skyldes en mindre forskydning i tidsplanen for implementering af den danske kvalitetsramme for livslang læring.

2.1 Kort om kvalifikationsrammens formål og omfang

Den danske kvalifikationsramme for livslang læring er en samlet, systematisk og niveaudelt oversigt over grader og uddannelsesbeviser, der kan erhverves inden for det danske uddannelsessystem – fra folkeskoleniveau til universitetsniveau samt inden for voksen- og efteruddannelsesområdet.

Kvalifikationsrammens overordnede mål er at understøtte gennemsigtigheden i det danske uddannelsessystem og fremme mulighederne for mobilitet og livslang læring ved at:

- Give et samlet overblik over offentligt godkendte uddannelsesbeviser og -grader og samtidig synliggøre veje gennem uddannelsessystemet. Det gør det lettere for elever og studerende at finde ud af, hvordan de kan bygge videre på de kvalifikationer, de allerede har.
- Lette den gensidige anerkendelse mellem danske og udenlandske kvalifikationer. Det opnås, ved at hvert niveau i den danske kvalifikationsramme for livslang læring og tilsvarende i andre landes kvalifikationsrammer og -systemer refererer til et niveau i den europæiske kvalifikationsramme for livslang læring (EQF). Dermed bliver det lettere at sammenligne uddannelsesbeviser og grader fra forskellige lande.

Kvalifikationsrammens målgruppe er den brede offentlighed, elever, studerende, virksomheder og vejledere, der har behov for at få et overblik over kvalifikationsniveauerne i Danmark, herunder hvilket niveau specifikke kvalifikationer er indplaceret på, og hvordan de kan erhverves. For uddannelsesinstitutioner og myndigheder er kvalifikationsrammen et redskab, der kan bruges til vejledning, beskrivelse, vurdering, sammenligning og anerkendelse af uddannelser.

Den danske kvalifikationsramme for livslang læring har ingen lovgivningsmæssig funktion i forhold til udvikling og kvalitetssikring af nye uddannelser. Indplaceringen af danske kvalifikationer i kvalifikationsrammen og kvalitetssikringen heraf finder sted i medfør af love og bekendtgørelser inden for det eksisterende lovgrundlag for offentligt godkendte uddannelser.

Kvalifikationsrammen for livslang læring omfatter alle grader og beviser, der er erhvervet gennem uddannelser, som er udbudt i henhold til danske love og bekendtgørelser, og som er underlagt en offentligt anerkendt kvalitetssikring i det danske uddannelsessystem.

Kvalifikationsrammen omfatter ikke private uddannelser og ej heller en række kommunale og statsligt regulerede uddannelser, der ikke er en del af det formelle danske uddannelsessystem, og som ikke er godkendt og kvalitetssikret i henhold til love og bekendtgørelser.

Kvalifikationsrammen for livslang læring består af følgende nøgleelementer:

- Struktur: Kvalifikationsrammen er inddelt i otte niveauer
- Niveaubeskrivelse for hvert af de otte niveauer
- Centrale begreber: Niveaubeskrivelserne er baseret på begrebet læringsudbytte, der er beskrevet vha. begreberne viden, færdigheder og kompetencer
- Oversigt over typer af uddannelsesbeviser og grader
- Principper og procedurer for indplacering af uddannelsesbeviser og grader
- Webbaseret udgave af kvalifikationsrammen på dansk og engelsk på www.kvalifikationsrammen.dk og www.nqf.dk samt omfattende introduktion til rammen på www.kvalifikationsrammen.dk.
- Database med information om de enkelte kvalifikationers niveauer på www.uddannelsesguiden.dk

2.1 Fokus for evalueringen

EVA har i evalueringen fokuseret på de erhvervsrettede og videregående uddannelser og undervisningstilbud, som leder frem mod uddannelsesbeviser og grader, der kvalificerer direkte til ansættelse på arbejdsmarkedet. De almene uddannelser og uddannelsesinstitutioner, fx grundskole og gymnasieuddannelser, er ikke en del af denne evaluering, da kvalifikationsrammen på nuværende tidspunkt i et mere begrænset omfang er blevet implementeret på disse områder. I forhold til de erhvervsrettede uddannelser har vi valgt at udelade grundforløb og enkeltfag på erhvervsuddannelser, da disse uddannelser ikke er indplaceret i rammen.

Kvalifikationsrammens formål om lettere anerkendelse af udenlandske uddannelser indgår ikke i evalueringen, da det fortsat er for tidligt at undersøge, især fordi implementeringen af kvalifikationsrammer i mange lande ikke er så fremskreden som forventet. Kendskabet til rammen i den bredere offentlighed indgår heller ikke i evalueringen. Der er ikke på nuværende tidspunkt gennemført større indsatser for at formidle rammen til offentligheden, så derfor kan den ikke forventes at være kendt af et bredt udsnit af befolkningen og virksomheder.

Kvalifikationsrammen for de videregående uddannelser er indarbejdet i den danske kvalifikationsramme for livslang læring. I den spørgeskemaundersøgelse, som EVA har gennemført som led i evalueringen, har vi ikke bedt deltagerne om at skelne mellem de to officielle danske kvalifikationsrammer. Det skyldes, at begge rammer er gældende, og at institutionerne ikke nødvendigvis skelner mellem de to.

2.2 Evalueringens elementer

Som led i evalueringen har EVA gennemført følgende tre hovedaktiviteter:

- 1 Deskresearch om implementeringen af kvalifikationsrammen og om redskaberne til at indplacere uddannelsesbeviser på de forskellige områder
- 2 Interview med 11 nøglepersoner, som supplerer og validerer oplysninger indsamlet gennem deskresearch og peger på centrale erfaringer med brug af kvalifikationsrammen
- 3 Spørgeskemaundersøgelser blandt skoler, institutioner, faglige udvalg, efteruddannelsesudvalg og andre, der arbejder med at relatere nye og eksisterende uddannelser og undervisningstilbud til kvalifikationsrammen. Spørgeskemaskemaet blev udsendt til 838 personer, hvoraf 425 deltog i spørgeskemaundersøgelsen. Det giver en svarprocent på 51 %. For at undersøge besvarelsens repræsentativitet har EVA fordelt besvarelsene på baggrund af institutionstype, og der er her ikke nogen signifikant forskel i forhold til den samlede population. Det betyder, at datasættet ikke er skævt i repræsentationen af institutionstyper. Samlet set betyder dette at EVA vurderer datakvaliteten som solid.

Som opfølgning på rapporten vil EVA i samarbejde med de implicerede ministerier i efteråret 2013 afholde et seminar med deltagelse af relevante interessenter. Formålet med seminaret vil bl.a. være at diskutere og pege på mulige forklaringsmodeller for resultaterne af evalueringen.

3 Fakta om kvalifikationsrammen

Den danske kvalifikationsramme for livslang læring omfatter alle offentligt godkendte grader og uddannelsesbeviser, der erhverves i medfør af en lov eller bekendtgørelse, og som er kvalitetssikret af en offentlig myndighed i det danske uddannelsessystem – fra folkeskoleniveau til ph.d.-niveau samt inden for voksen- og efteruddannelsesområdet.

Uddannelsesbeviser og beviser for supplerende kvalifikationer er indplaceret på niveauerne 1-5 i kvalifikationsrammen, og graderne for de videregående uddannelser er indplaceret på niveauerne 5-8.

Til hvert af de otte niveauer er der knyttet en niveaubeskrivelse, som beskriver det væsentligste ved det læringsudbytte som opnås når uddannelsen er fuldført. Læringsudbyttet er beskrevet vha. begreberne viden, færdigheder og kompetencer.

Viden omfatter viden om og forståelse af et emne. Viden rummer følgende aspekter:

- Hvilken type viden der er tale om: viden om teori eller viden om praksis; viden inden for et fag, inden for et fagområde eller inden for et erhverv
- Hvor kompleks denne viden er: graden af kompleksitet, samt hvor forskellige og uforudsigelige situationer denne viden beherskes i
- Hvilken forståelse der er opnået: evnen til at sætte viden ind i en sammenhæng. Forståelse kommer fx til udtryk, når man skal forklare noget for andre.

Færdigheder angiver, hvad en person kan gøre eller udføre. Færdigheder rummer følgende aspekter:

- Hvilken type færdighed der er tale om: praktiske, kognitive, kreative eller kommunikative færdigheder
- Hvor kompleks opgaveløsningen er: hvilken opgaveløsning færdigheden skal anvendes til, og denne opgaves kompleksitet
- Kommunikation: hvilken kommunikation der kræves, kompleksiteten i budskabet, til hvilken målgruppe og med hvilke virkemidler.

Kompetencer handler om ansvar og selvstændighed og angiver evnen til at anvende viden og færdigheder i en arbejdssituation eller i studiemæssig sammenhæng. Kompetencer rummer følgende aspekter:

- Handlerummet: i hvilke typer af arbejds- og/eller studiemæssige sammenhænge viden og færdigheder bringes i spil, samt graden af uforudsigelighed og foranderlighed i disse sammenhænge
- Samarbejde og ansvar: evnen til at tage ansvar for eget og andres arbejde, samt hvor komplekse samarbejdssituationer man kan indgå i
- Læring: evnen til at tage ansvar for egen og andres læring.

Den danske kvalifikationsramme for livslang læring består i lighed med EQF af otte niveauer, hvor det samlede læringsudbytte, som de studerende opnår, gradvist øges. De otte niveauer repræsenterer dermed en progression i forhold til niveauet under.

Figur 1 viser, hvordan de forskellige uddannelsesbeviser og grader fordeler sig på niveauerne:

Figur 1
Typer af uddannelsesbeviser og grader i den danske kvalifikationsramme for livslang læring

Uddannelsesbeviser og grader		Supplerende kvalifikationer	
1	Grundskole (9. klasse)	1	Forberedende voksenundervisning
2	Grundskole (10. klasse)	2	Almen voksenuddannelse
3		3	
4	Gymnasiale Uddannelser	4	Hf-enkeltfag Gymnasiale kurser
5	Erhvervsakademiuddannelser og VVU	5	
6	Bachelor- og diplomuddannelser	6	
7	Kandidat- og masteruddannelser	7	
8	Ph.d.-uddannelser	8	

Erhvervsuddannelser
Andre erhvervsuddannelser

Grundforløb og enkeltfag på erhvervsuddannelser
Arbejdsmarkedsuddannelser

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, 2011.

Niveau 6-8 er identisk med beskrivelserne af viden, færdigheder og kompetencer for de videregående uddannelser i den danske kvalifikationsramme for livslang læring for de videregående uddannelser, som blev udarbejdet i 2007 som led i Bologna-processen, og den danske kvalifikationsnøgle, der har eksisteret siden 2003. Kvalifikationsrammen for de videregående uddannelser blev indarbejdet i bekendtgørelsen om akkreditering og godkendelse af erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser mv., som trådte i kraft i juli 2008. For universitetsuddannelserne blev kvalifikationsrammen indarbejdet i bekendtgørelsen om kriterier for universitetsuddannelsers relevans og kvalitet og om sagsgangen ved godkendelse af universitetsuddannelser, der trådte i kraft i december 2009.

4 Den formelle implementering

Forslaget til den danske kvalifikationsramme for livslang læring blev i juni 2009 godkendt af undervisningsministeren, ministeren for videnskab, teknologi og udvikling, kulturministeren samt økonomi- og erhvervsministeren. Rammen omfatter hele uddannelsessystemet og er med få undtagelser blevet implementeret på de almene uddannelser, de erhvervsrettede grund- og efteruddannelser og de videregående uddannelser, ligesom selve rammen har været igennem en referenceproces, hvor vurderingen var, at den danske kvalifikationsramme for livslang læring er i overensstemmelse med EQF. Der er dog forskel på, hvilken gennemslagskraft kvalifikationsrammen har haft inden for henholdsvis de erhvervsrettede grund- og efteruddannelser og de videregående uddannelser. Kendskabet til kvalifikationsrammen er således stadig ikke fuldt udbredt blandt studie- og uddannelsesledere på alle institutioner for erhvervsrettede grund- og efteruddannelser. Evalueringen har ikke set på kvalifikationsrammens gennemslag på de almene uddannelser, herunder grundskolen og de gymnasiale uddannelser mv.

Implementeringen af kvalifikationsrammen omfatter følgende elementer:

- Et tværministerielt koordinationsudvalg med repræsentanter for Undervisningsministeriet, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Kulturministeriet samt Økonomi- og Erhvervsministeriet. Udvalget har ansvar for at koordinere implementeringen og den løbende opdatering af kvalifikationsrammen for livslang læring.
- Indplacering af eksisterende grader og beviser i kvalifikationsrammen.
- En kommunikationsplan, der omfatter to webbaserede informationsredskaber: en webudgave af kvalifikationsrammen på www.kvalifikationsrammen.dk og www.nqf.dk samt information om de enkelte kvalifikationsniveauer på uddannelsesguiden.dk. Derudover er der udarbejdet en mere omfattende introduktion til kvalifikationsrammen, som findes på www.kvalifikationsrammen.dk.
- Information til forskellige aktører i uddannelsessystemet, herunder råd, udvalg, skoler og uddannelsesinstitutioner.
- Et dansk koordinationspunkt for EQF under Styrelsen for Universiteter og Internationalisering. Det danske koordinationspunkt har ansvar for at sikre gennemsigtigheden i den danske kvalifikationsramme for livslang læring set i forhold til EQF samt sikre adgang til information om danske kvalifikationer og deres placering i forhold til EQF.
- Påtegning af kvalifikationsrammeniveauer på grads- og uddannelsesbeviser og diploma/certificate supplement, som ikke er helt afsluttet.
- Beslutning om at igangsætte en evaluering af kvalifikationsrammen i 2012.

I dette kapitel beskriver vi først konklusionerne fra den referenceproces, der blev gennemført i 2011, hvor et referenceudvalg vurderede og beskrev sammenhængen mellem den danske kvalifikationsramme for livslang læring og EQF (afsnit 4.1). Dernæst belyser vi arbejdet med at indplacere de danske uddannelser i kvalifikationsrammen og gør i den forbindelse status over, hvor mange uddannelser der er blevet indplaceret på hvert af kvalifikationsrammens otte niveauer (afsnit 4.2).

4.1 Reference til den europæiske kvalifikationsramme for livslang læring (EQF)

EQF blev vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet i 2008. Den fælles europæiske intention med EQF er, at det skal være muligt at sammenligne kvalifikationer på tværs af landegrænser. Vedtagelsen af EQF blev derfor fulgt af en henstilling om, at medlemslandene etablerer en reference

mellem deres nationale kvalifikationsniveauer og EQF, hvor de dokumenterer, at der er overensstemmelse mellem de to kvalifikationssystemer. For at sikre gennemsigtighed i landenes referencearbejde nedsatte Europa-Kommissionen en rådgivende gruppe (EQF Advisory Group), der har formuleret procedurer og ti kriterier, som de enkelte lande skal anvende i arbejdet med at etablere referencen til EQF.

I Danmark blev referenceprocessen gennemført i 2011. Det tværministerielle koordinationsudvalg for den danske kvalifikationsramme for livslang læring havde ansvaret for arbejdet, der blev gennemført af et referenceudvalg. EVA udarbejdede på baggrund af arbejdet en rapport, der med følgende punkter konkluderer, at alle referenceprocessens ti kriterier og procedurer er opfyldt:

- Den danske kvalifikationsramme for livslang læring og dens kvalifikationer er baseret på princippet og målsætningen om læringsudbytte og er koblet til anerkendelse af realkompetencer og eksisterende internationale pointsystemer.
- Procedurerne for indplacering af kvalifikationer i den danske kvalifikationsramme for livslang læring er gennemsigtige.
- Der er etableret kvalitetssikringssystemer, som sikrer kvaliteten af læringsudbyttet og kvalifikationerne i det danske uddannelsessystem, og at kvalitetssikringssystemerne er i overensstemmelse med europæiske principper og retningslinjer.
- Der er en klar og tydelig kobling mellem niveaubeskrivelserne i den danske kvalifikationsramme for livslang læring og niveaubeskrivelserne i EQF.

Den danske referencerapport har været forlagt og godkendt af EQF Advisory Group, og den er efterfølgende blevet optaget på den europæiske EQF-portal, som gør det muligt at sammenligne niveauer og uddannelser på tværs af landene. På tidspunktet for evalueringens afslutning er kun syv andre lande er nået så langt i den europæiske implementering af deres nationale kvalifikationsrammer.

4.2 Indplacering af uddannelser på kvalifikationsrammens niveauer

De videregående uddannelser (erhvervsakademi-, professionsbachelor-, bachelor- og kandidatuddannelser og de tilsvarende i voksen- og efteruddannelsessystemet) er med få undtagelser alle blevet indplaceret i kvalifikationsrammen på baggrund af deres niveau og placering i kvalifikationssystemet. Uddannelserne på Statens Scenekunstscole og Den Danske Filmscole er endnu ikke indplaceret. Indplaceringen af de videregående uddannelser kvalitetssikres løbende som led i akkrediteringsprocesserne, hvor ekspertpanelerne vurderer, om uddannelsens mål for læringsudbytte er på niveau med de mål for læringsudbytte, der er beskrevet for den pågældende gradstype.

For de øvrige uddannelsesområder foretages indplaceringen af den myndighed eller de aktører, der har det faglige ansvar for kvalifikationerne og uddannelsernes mål og indhold i henhold til de danske love og bekendtgørelser. Indplaceringen af eksisterende grader og beviser i kvalifikationsrammen skulle efter planen finde sted i perioden fra august 2009 til ultimo 2011. På erhvervsuddannelsesområdet blev arbejdet med at indplacere uddannelserne afsluttet med udgangen af 2011, og på AMU-området blev arbejdet afsluttet i 2012.

I afsnit 4.2.2 belyser vi de principper og i afsnit 4.2.3 de procedurer, der gælder for indplaceringen af uddannelsesbeviser og grader i kvalifikationsrammen. I begge afsnit inddrages resultater fra evalueringens spørgeskemaundersøgelse og nøgleinterview.

I afsnit 4.2.4 gør vi status over, hvor langt vi i Danmark er nået i forhold til at indplacere uddannelsesbeviser og grader i rammen. Og i afsnit 4.2.5 gøres status over institutionernes arbejde med at henvise til det relevante niveau i EQF.

4.2.1 Principper for indplacering af uddannelsesbeviser og grader

Indplaceringen af uddannelsesbeviser og grader i kvalifikationsrammen for livslang læring bygger på en vurdering af det læringsudbytte i forhold til rammens niveaubeskrivelser, som den enkelte grad eller det enkelte uddannelsesbevis dokumenterer.

I forhold til indplaceringen af uddannelsesbeviser og grader i den danske kvalifikationsramme for livslang læring gælder to overordnede principper: best fit og full fit.

Best fit-princippet medfører, at læringsudbyttet for en kvalifikation ud fra en helhedsbetragtning på tværs af viden, færdigheder og kompetencer skal svare bedre til niveaubeskrivelsen for et givet niveau end andre niveauer i kvalifikationsrammen. Best fit-princippet anvendes ved indplacering af uddannelsesbeviser og beviser for supplerende kvalifikationer på niveau 1-5 i kvalifikationsrammen. Best fit-princippet betyder, at der ikke skal være et fuldstændigt match mellem læringsudbyttet for en kvalifikation og niveaubeskrivelsen i kvalifikationsrammen. En supplerende kvalifikation skal dog kun, baseret på best fit-princippet, opfylde krav til enten viden, færdigheder og/eller kompetencer på et givet niveau, fordi disse kvalifikationer typisk er for smalle til at kunne opfylde læringsudbyttet på tværs af et niveau.

Full fit-princippet medfører, at læringsudbyttet for en kvalifikation skal svare fuldt ud til niveaubeskrivelsen for et givet niveau, som kvalifikationen er indplaceret på for både viden, færdigheder og kompetencer. Full fit-princippet anvendes ved indplacering af kvalifikationer på niveau 6-8 i kvalifikationsrammen. Det gælder for grader for videregående uddannelser, som er indplaceret i kvalifikationsrammen via kvalifikationsrammen for videregående uddannelser. Full fit-princippet, som findes i kvalifikationsrammen for videregående uddannelser, anvendes for niveau 6-8 for at sikre sammenhæng og gennemsigtighed mellem de to kvalifikationsrammer. Alle offentligt godkendte kvalifikationer på niveau 6-8 skal ifølge lovgivningen godkendes via akkreditering som grader i det videregående uddannelsessystem og optages herigennem i de to kvalifikationsrammer baseret på full fit-princippet, som er grundlaget for akkrediteringen.

EVA's spørgeskemaundersøgelse viser, at respondenterne overordnet set har kendskab til de principper og/eller regler, der gælder for indplacering af uddannelser i den danske kvalifikationsramme for livslang læring. Således svarer 78 %, at de i høj grad eller nogen grad har kendskab til principperne. En opdeling af svarene viser, at kendskabet til principperne for indplacering af uddannelser i kvalifikationsrammen er størst blandt repræsentanterne for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene.

Tabel 1 nedenfor viser, at 95 % af repræsentanterne for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene i høj grad eller nogen grad har kendskab til principperne. For repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne er den tilsvarende andel 75 %. Forskellen mellem de to grupper er testet, og der er en statistisk signifikant forskel i besvarelserne fra repræsentanterne hhv. for uddannelsesinstitutionerne og for udvalgene på dette spørgsmål. Denne forskel er ikke overraskende, da uddannelsesinstitutionernes deltagelse i indplaceringen ikke er formaliseret i samme grad som udvalgenes deltagelse i indplaceringsarbejdet. For de erhvervsrettede grund- og efteruddannelsers vedkommende foregår selve indplaceringen i regi af det relevante faglige udvalg eller efteruddannelsesudvalg, hvor uddannelsesinstitutionens rolle er begrænset. For de videregående uddannelsers vedkommende foregår indplaceringen løbende, i forbindelse med at de enkelte uddannelser akkrediteres. Repræsentanter for de videregående uddannelser, der endnu ikke er blevet akkrediteret, har derfor ikke nødvendigvis orienteret sig om full fit-princippet, der anvendes ved indplacering af de videregående uddannelser. En anden forklaring kan være, at alle videregående uddannelser som udgangspunkt indplaceres i rammen ud fra en fastslået sammenhæng mellem uddannelsesstype og kvalifikationsniveau. Denne indplacering kvalitetssikres, når de enkelte uddannelser gennemgår en uddannelsesakkreditering. Sammenhængen mellem indplacering af en videregående uddannelse i kvalifikationsrammen og akkreditering af samme uddannelse står derfor ikke nødvendigvis klart for alle repræsentanter for de videregående uddannelser.

Tabel 1**I hvilken grad har du kendskab til de principper og/eller regler, der gælder for indplacering af uddannelser i den danske kvalifikationsramme for livslang læring? (N = 305)**

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
De principper og/eller regler, der gælder for indplacering af uddannelser i den danske kvalifikationsramme for livslang læring	I høj grad	49 %	26 %
	I nogen grad	46 %	49 %
	I mindre grad	5 %	23 %
	Slet ikke	0 %	2 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

EVA's interview med nøglepersoner fra arbejdsmarkedsorganisationerne (DA, DI, FTF og LO) viser, at der helt overordnet er tilfredshed med det pågældende princip for indplacering, der anvendes på de respektive uddannelsesområder. Nøglepersonerne vurderer, at best fit-princippet betyder, at kvalifikationsrammen er tiltrækkelig fleksibel til, at erhvervsuddannelserne har kunnet indplaceres i rammen og samtidig afspejle arbejdsmarkedets kompetencebehov. Flere af disse nøglepersoner understreger, at uddannelserne skal tage udgangspunkt i disse behov og ikke i kvalifikationsrammens beskrivelser af de enkelte kvalifikationsniveauer. En nøgleperson peger på, at full fit-princippet udgør en barriere for at gøre nogle erhvervsakademiuddannelser mere praksisrettede. Dette er ifølge nøglepersonen ikke muligt, da erhvervsakademiuddannelser alle er indplaceret på niveau 5 i kvalifikationsrammen.

I forbindelse med de interview, som EVA har gennemført med repræsentanter for de videregående uddannelsesinstitutioner, pegede to af disse nøglepersoner på, at full fit-princippet ikke er tilstrækkelig meningsfuldt, idet en uddannelse på niveau 6 ikke nødvendigvis giver adgang til en uddannelse på niveau 7, selvom de ligger inden for det samme fagområde. Repræsentanten for uddannelsesinstitutionerne for erhvervsrettede grund- og efteruddannelser gav udtryk for, at full fit vs. best fit ikke er noget, der optager ledere og uddannelsesledere i denne sektor. Ansvar for at indplacere og formulere mål for disse uddannelser ligger hos de faglige udvalg. Uddannelsesinstitutionernes opgave er at tilrettelægge uddannelser ud fra disse læringsmål.

Vi har i spørgeskemaundersøgelsen også spurgt respondenterne, om de har modtaget og/eller læst information om indplacering af uddannelser i den danske kvalifikationsramme. Tabel 2 nedenfor viser, at 98 % af repræsentanterne for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene har modtaget eller læst information om indplacering. For uddannelsesinstitutionerne er det 66 %, der har modtaget og/eller læst information om indplacering. Det skal bemærkes, at besvarelsenerne alene afspejler, i hvilket omfang respondenterne mener, at de har eller ikke har modtaget information og ikke det faktum, at der faktisk er sendt informationsmateriale til alle institutioner og til udvalgene, jf. kap. 8.

Tabel 2**Har du modtaget og/eller læst information om indplacering af uddannelser i den danske kvalifikationsramme? (N = 305)**

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Har du modtaget og/eller læst information om indplacering af uddannelser i den danske kvalifikationsramme?	Ja	98 %	66 %
	Nej	2 %	34 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Af de 215 personer, der har modtaget og/eller læst information om indplacering, oplever 67 %, at der har været en passende mængde information. I alt 31 % oplever, at der har været for lidt (29 %) eller alt for lidt (2 %) information om indplacering af uddannelserne i kvalifikationsrammen.

Vi har også spurgt, i hvilken grad respondenterne har kendskab til det niveau, som uddannelsen er indplaceret på. Tabel 3 nedenfor viser, at der generelt er et stort kendskab til uddannelsernes kvalifikationsniveauer. Ligesom kendskabet til principperne for indplacering er også kendskabet til uddannelsernes niveau større blandt repræsentanterne for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene end blandt repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne.

For udvalgene er andelen, der svarer, at de i høj grad eller nogen grad har kendskab til kvalifikationsniveauet for den/de uddannelser, som de har ansvaret for, 97 %. For uddannelsesinstitutionerne er denne andel 85 %. Fordelingen af besvarelsene fra hhv. repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne og udvalgene er testet, og de er *ikke* statistisk signifikant forskellige (når det gælder nedenstående spørgsmål).

Tabel 3**I hvilken grad har du kendskab til, hvilket niveau den/de uddannelser, som du har ansvaret for, er indplaceret på i den danske kvalifikationsramme (niveau 1-8)? (N = 305)**

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Hvilket niveau den/de uddannelser, som du har ansvaret for, er indplaceret på i den danske kvalifikationsramme (niveau 1-8)	I høj grad	73 %	56 %
	I nogen grad	24 %	29 %
	I mindre grad	0 %	13 %
	Slet ikke	2 %	3 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Af tabel 3 ovenfor fremgår det også, at en lille del af respondenterne i mindre grad eller slet ikke har kendskab til det niveau, den/de uddannelser, som de har ansvaret for, er indplaceret på. Det gælder 2 % af repræsentanterne for udvalgene og 16 % for uddannelsesinstitutionerne. En nærmere analyse af uddannelsesinstitutionernes besvarelser viser, at kendskabet til uddannelsernes niveau er væsentligt mindre blandt repræsentanter for institutioner for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse. Blandt repræsentanterne for disse institutioner er andelen, der svarer, at de i mindre grad eller slet ikke har kendskab til den/de uddannelsers kvalifikationsniveau, 35 %, mens den tilsvarende andel blandt repræsentanterne for institutionerne for videregående uddannelser er 8 %. En væsentlig del af forklaringen på dette er formentlig den, at selve indplaceringen af uddannelser, som tidligere nævnt, ikke er noget, der optager ledelserne og uddannelseslederne på de erhvervsrettede grund- og efteruddannelser, idet ansvaret for og arbejdet med at indplace-

re og formulere mål for disse uddannelser ligger hos de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene.

4.2.2 Procedurer for udvalgenes indplacering af uddannelsesbeviser og grader

For at få viden om kvaliteten af de procedurer, der er udarbejdet for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene, har vi spurgt respondenterne om deres vurdering af anvendeligheden af de procedurer, der er udarbejdet til hhv. de faglige udvalgs og efteruddannelsesudvalgenes arbejde med at indplacere uddannelsesbeviser og grader i kvalifikationsrammen.

For de faglige udvalg har Undervisningsministeriet udarbejdet *Guidelines for de faglige udvalgs indplacering af erhvervsuddannelser i den nationale kvalifikationsramme*. 82 % af de repræsentanter for et fagligt udvalg, der har deltaget i EVA's spørgeskemaundersøgelse, har svaret, at de kender til disse guidelines. Det svarer til 28 personer.

Tabel 4 nedenfor viser, at 75 % af de personer, der kender til *Guidelines for de faglige udvalgs indplacering af erhvervsuddannelser i den nationale kvalifikationsramme*, vurderer, at disse guidelines i høj grad eller i nogen grad har været anvendelige i arbejdet med at udvikle, beskrive og indplacere uddannelser i kvalifikationsrammen. Det svarer til 21 personer.

Tabel 4
I hvilken grad oplever du, at *Guidelines for de faglige udvalgs indplacering af erhvervsuddannelser i den nationale kvalifikationsramme* har været anvendelig i dit arbejde med at udvikle, beskrive og indplacere uddannelser i kvalifikationsrammen?

	Antal	Procent
I høj grad	6	21
I nogen grad	15	54
I mindre grad	6	21
Slet ikke	1	4
Total	28	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Undervisningsministeriet har til brug for efteruddannelsesudvalgenes arbejde med at indplacere arbejdsmarkedsuddannelserne i kvalifikationsrammen udarbejdet *Vejledning til indplacering af AMU-beviser i den danske kvalifikationsramme for livslang læring*. 78 % af de repræsentanter for et efteruddannelsesudvalg, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, har svaret, at de kender til vejledningen. Det svarer til 7 personer.

Tabel 5 nedenfor viser, at 5 ud af 7 af de personer, der kender til *Vejledning til indplacering af AMU-beviser i den danske kvalifikationsramme for livslang læring*, vurderer, at den i høj grad eller nogen grad har været anvendelig i arbejdet med at udvikle, beskrive og indplacere uddannelser i kvalifikationsrammen.

Tabel 5
I hvilken grad oplever du, at *Vejledning til indplacering af AMU-beviser i den danske kvalifikationsramme for livslang læring* har været anvendelig i dit arbejde med at udvikle, beskrive og indplacere uddannelser i kvalifikationsrammen?

	Antal	Procent
I høj grad	4	57
I nogen grad	1	14
I mindre grad	2	29
Slet ikke	0	0
Total	7	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

4.2.3 Status for indplaceringen af uddannelser

Indplaceringen af eksisterende grader og beviser i kvalifikationsrammen fandt sted i perioden fra august 2009 til ultimo 2012. På Kulturministeriets område mangler uddannelserne på Statens Scenekunsthøjskole og Den Danske Filmskole dog som nævnt at blive indplaceret.

Kvalifikationsniveauet for de uddannelser, der er indplaceret i kvalifikationsrammen, fremgår af beskrivelsen af den enkelte uddannelse på den nationale vejledningsportaluddannelsesguiden.dk. I tabel 6 nedenfor gives en oversigt over, hvor mange uddannelser der i marts 2013 var indplaceret på de otte niveauer. Oversigten er en systematisk opgørelse af alle de uddannelser, der er registreret på uddannelsesguiden.dk.

Tabel 6
Antal uddannelser indplaceret på kvalifikationsrammens otte niveauer (marts 2013)

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Niveau 5	Niveau 6	Niveau 7	Niveau 8
Uddannelser på grundskoleniveau mv.	2	2	1	-	-	-	-	-
Gymnasiale uddannelser	-	-	-	9	-	-	-	-
Erhvervsuddannelser (EUD) mv.	-	1	72	89	6	-	-	-
Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU) mv.*	-	91	1.272	1.886	179	-	-	-
Erhvervsakademiuddannelser	-	-	-	-	27	-	-	-
Videregående voksenuddannelser (VUU)	-	-	-	-	23	-	-	-
Professionsbacheloruddannelser	-	-	-	-	-	85	-	-
Diplomuddannelser	-	-	-	-	-	92	-	-
Universitetsuddannelser	-	-	-	-	-	230	321	-
Ph.d.-uddannelser**	-	-	-	-	-	-	-	1
Masteruddannelser	-	-	-	-	-	-	111	-
Kunstneriske uddannelser	-	-	-	-	-	19	20	-
Politi- og forsvarsuddannelser	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre uddannelser	-	1	5	5	2	-	-	-
	2	95	1.350	1.989	237	426	452	1

Kilde: Uddannelsesguiden.dk.

* Opgørelsen af antallet af AMU-kurser med specifikke uddannelsesmål er trukket fra www.ua.dk.

** Da ph.d.-graden er en forskeruddannelse, der oprettes på baggrund af individuelle ansøgninger, og da hver enkelt forskeruddannelse er et individuelt forløb, tæller den i denne opgørelse som én uddannelse.

EVA's interview med nøglepersoner fra arbejdsmarkedsorganisationerne (DA, DI, FTF og LO) viser, at disse nøglepersoner oplever, at indplaceringen af de erhvervsrettede grund- og efteruddannelser overordnet set har været ukompliceret med undtagelse af indplaceringen af nogle enkelte, specifikke uddannelser. De giver samtidig udtryk for, at arbejdet med indplaceringen er kendetegnet ved at have været centreret omkring nogle få personer i de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene, der i samarbejde med ministeriets embedsfolk har indplaceret de pågældende uddannelser.

4.2.4 Henvisning til kvalifikationsrammen på grads- og uddannelsesbeviser

I forlængelse af at alle grader, uddannelsesbeviser og beviser for supplerende kvalifikationer bliver indplaceret i den danske kvalifikationsramme for livslang læring, lægger EU's henstilling om EQF op til, at alle nye uddannelsesbeviser og Europass-dokumenter senest med udgangen af 2012 skal henviser til det relevante EQF-niveau.

Henvisning til EQF-niveauet for en uddannelse skal lette adgangen for uddannelsessøgende og studerende, der ønsker at videreudanne sig i et andet europæisk land. Målet er også at gøre det nemmere at få anerkendt sin uddannelse, når man søger arbejde i et andet land, ved at man kan sammenligne niveauet for den gennemførte uddannelse med niveauet for tilsvarende uddannelser i andre lande.

Som led i implementeringen er det besluttet, at det relevante niveau i den danske kvalifikationsramme påføres alle nye uddannelsesbeviser for de gymnasiale uddannelser og HF, for erhvervsuddannelserne og for arbejdsmarkedsuddannelser. Kvalifikationsrammeniveau skal ligeledes påføres diploma supplement for alle videregående uddannelser, og niveau skal påføres certificate supplement for alle erhvervsuddannelser og arbejdsmarkedsuddannelser, hvor der efter behov udarbejdes certificate supplement.

Formålet med henvisningen på såvel nationale beviser som på de europæiske supplerende beviser er at fremme gennemsigtigheden i det danske uddannelsessystem og samtidig at fremme anerkendelse mellem danske og udenlandske uddannelser. Henvisningen skal således bidrage til at synliggøre uddannelsernes niveau over for uddannelsessøgende, borgere og arbejdsgivere.

For de videregående uddannelser er status, at dimittender får udstedt et Europass Diploma Supplement i tillæg til deres gradsbevis. Ud over at henvise til EQF henviser et Europass Diploma Supplement også til den danske kvalifikationsramme for livslang læring, den danske kvalifikationsramme for videregående uddannelser og Bologna-kvalifikationsrammen.

For de erhvervsrettede grunduddannelser er status, at uddannelsesbeviserne, fx skolebeviser og svendebreve, påtegnes niveau i den danske kvalifikationsramme og EQF, mens der for arbejdsmarkedsuddannelserne alene henvises til niveau i den danske kvalifikationsramme og indtil videre ikke til EQF. Personer, der har afsluttet en erhvervsrettet grund- og efteruddannelse, vil fra 2014 i tillæg til deres uddannelsesbevis også kunne få et Europass Certificate Supplement, der også henviser til EQF-niveau.

4.3 Kort resumé af kapitlet

Der er overensstemmelse mellem den danske kvalifikationsramme for livslang læring og EQF. Det fastslog et referenceudvalg nedsat af det tværministerielle koordinationsudvalg for den danske kvalifikationsramme for livslang læring i 2011 i en rapport udarbejdet af EVA. Kvalifikationsrammen er efterfølgende blevet godkendt i europæisk sammenhæng af EQF Advisory Group.

Denne evaluering viser, at 75 % af studie- og uddannelseslederne på uddannelsesinstitutionerne for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse og på institutionerne for videregående uddannelser og 95 % af de repræsentanter for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene, der har deltaget i evalueringens spørgeskemaundersøgelse, har kendskab til de principper og regler, der gælder for indplacering af uddannelser i kvalifikationsrammen. De procedurer og guidelines, som er udarbejdet til brug for udvalgene i deres arbejde med at indplacere de erhvervsrettede grund- og efteruddannelser, opleves generelt at have været anvendelige. 75 % af de repræsentanter for de faglige udvalg, der kender *Guidelines for de faglige udvalgsarbejde indplacering er erhvervsuddannelser i den nationale kvalifikationsramme*, vurderer, at disse guidelines i høj eller nogen grad har været anvendelige. 71 % af de repræsentanter for efteruddannelsesudvalgene, der kender *Vejledning til indplacering af AMU-beviser i den danske kvalifikationsramme for livslang læring*, vurderer, at vejledningen i høj eller nogen grad har været anvendelig.

Alle de danske erhvervsrettede grund- og efteruddannelser og stort set alle videregående uddannelser er blevet indplaceret i den danske kvalifikationsramme. Indplaceringen fandt sted i perioden august 2009 til ultimo 2012.

Dimittender fra en videregående uddannelse skal i tillæg til gradsbeviset have udstedt et Europass Diploma Supplement, der henviser til EQF-niveauet for den pågældende uddannelse. For personer, der har afsluttet en erhvervsrettet grunduddannelse, er status, at der på deres uddannelses-

bevis er en henvisning til den danske og den europæiske kvalifikationsramme, samt at EQF-niveau påføres certificate supplement.

5 Kendskabet til kvalifikationsrammen og dens formål

5.1 Kendskabet til kvalifikationsrammen

Der er generelt et stort kendskab til den danske kvalifikationsramme for livslang læring blandt de repræsentanter for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalg og blandt de studie- og uddannelsesledere på uddannelsesinstitutionerne, som har deltaget i EVA's spørgeskemaundersøgelse.

EVA har spurgt om respondenternes kendskab til kvalifikationsrammen og dens formål. 425 personer deltog i spørgeskemaundersøgelsen. 72 % af disse tilkendegiver, at de kendte til den danske kvalifikationsramme forud for deres deltagelse i undersøgelsen.

Tabel 7 viser, at der er stor forskel på kendskabet blandt hhv. repræsentanterne for udvalgene og repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne. Andelen af udvalgsrepræsentanter, der kender til den danske kvalifikationsramme, er 98 %, mens den for repræsentanter for uddannelsesinstitutionerne er 69 %.

Tabel 7
Kendte du til den danske kvalifikationsramme, før du blev bedt om at deltage i denne spørgeskemaundersøgelse? (N = 425)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Kendte du til den danske kvalifikationsramme, før du blev bedt om at deltage i denne spørgeskemaundersøgelse?	Ja	98 %	69 %
	Nej	2 %	31 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Tallet for uddannelsesinstitutionerne dækker over forskelle institutionstyperne imellem. En nærmere analyse af uddannelsesinstitutionernes besvarelser viser, at det kun er hver anden (50 %) af repræsentanterne for institutioner for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse, der kender til den danske kvalifikationsramme. For repræsentanterne for de videregående uddannelser er det knap fire ud af fem (78 %), der kender til kvalifikationsrammen.

Kendskabet til kvalifikationsrammens formål er varierende. 88 % af de personer, der har svaret, at de kendte til den danske kvalifikationsramme for livslang læring forud for undersøgelsen, svarer, at de i høj grad (38 %) eller nogen grad (50 %) kender formålet med danske kvalifikationsramme. 12 % har svaret "I mindre grad" (11 %) eller "Slet ikke" (1 %).

Formålet er lidt mere kendt blandt repræsentanter for udvalgene end blandt repræsentanter for uddannelsesinstitutionerne. Tabel 8 nedenfor viser, at 46 % af udvalgsrepræsentanterne i høj grad kender til formålet med den danske kvalifikationsramme, mens den tilsvarende andel for institutionsrepræsentanterne er 37 %. Ser man på andelen, der kun i mindre grad har kendskab til rammen, er andelen hhv. 5 % og 12 %. Tabel 8 indeholder for mange celler med for få besva-

relser til, at der kan foretages en retvisende signifikanstest på forskellen i besvarelserne fra repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene.

Tabel 8
I hvilken grad har du kendskab til formålet med den danske kvalifikationsramme?
(N = 305)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Formålet med den danske kvalifikationsramme	I høj grad	46 %	37 %
	I nogen grad	49 %	50 %
	I mindre grad	5 %	12 %
	Slet ikke	0 %	1 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Tallet for uddannelsesinstitutionerne dækker også her over væsentlige forskelle institutionstyperne imellem. Kendskabet til kvalifikationsrammens formål er væsentligt mindre blandt repræsentanter for institutioner for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse end blandt repræsentanterne for de videregående uddannelsesinstitutioner. Andelen, der svarer, at de i høj grad har kendskab til rammens formål, er 8 % blandt repræsentanterne for de grundlæggende erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner. Den tilsvarende andel blandt repræsentanterne for institutionerne for videregående uddannelser er 46 %. Ser man på de andele, der har svaret "I mindre grad", er tallene hhv. 32 % og 5 %.

Respondenternes kendskab til EQF svarer til deres kendskab til den danske kvalifikationsramme. EVA har spurgt respondenterne, om de forud for deres deltagelse i spørgeskemaundersøgelsen kendte til eller havde hørt om EQF. Det er tilfældet for 70 % af alle respondenterne. Også her er der stor forskel på kendskabet, alt efter om man repræsenterer et udvalg eller en uddannelsesinstitution. Tabel 9 nedenfor viser, at 98 % af udvalgsrepræsentanterne kender til eller har hørt om EQF, mens det samme gælder for 66 % af repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne.

Tabel 9
Kendte du til eller har du hørt om den europæiske kvalifikationsramme for livslang læring (EQF) forud for denne spørgeskemaundersøgelse? (N = 304)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Kendte du til eller har du hørt om den europæiske kvalifikationsramme for livslang læring (EQF) forud for denne spørgeskemaundersøgelse?	Ja	98 %	66 %
	Nej	2 %	34 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

5.2 Anvendelsen af kvalifikationsrammen

De faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene og studie- og uddannelseslederne på uddannelsesinstitutionerne anvender kvalifikationsrammen i forskellige sammenhænge. Hvor kvalifikationsrammen i udvalgene primært anvendes i forbindelse med indplacering af uddannelser, anvender studie- og uddannelseslederne på institutionerne primært rammen i forbindelse med revision af studie- og uddannelsesordninger, faglige drøftelser om målene for de studerendes kompetencer og beskrivelse af specifikke fagelementer og lignende i studieplaner og lokale uddannelsesplaner.

I begge respondentgrupper har lidt over halvdelen angivet, at de har anvendt kvalifikationsrammen i forbindelse med justering af en eksisterende uddannelse.

Vi har i undersøgelsen spurgt de personer, der har kendskab til kvalifikationsrammen, om, i hvilke sammenhænge de har anvendt eller drøftet rammen. Undersøgelsen viser, at respondenterne primært anvender eller drøfter kvalifikationsrammen i følgende sammenhænge:

Repræsentanter for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalg:

- Indplacering af en eller flere uddannelser i den danske kvalifikationsramme **(93 %)**
- Justering af en eksisterende uddannelse **(58 %)**
- Revision af studieordninger/uddannelsesordninger (28 %)
- Etablering af en ny uddannelse (25 %)
- Faglige drøftelser om målene for de studerendes kompetencer (23 %).

Repræsentanter for uddannelsesinstitutionerne:

- Revision af studieordninger/uddannelsesordninger **(70 %)**
- Faglige drøftelser om målene for de studerendes kompetencer **(69 %)**
- Beskrivelse af specifikke fag/elementer/kurser/moduler i studieplaner, lokale uddannelsesplaner e.l. **(58 %)**
- Justering af en eksisterende uddannelse **(55 %)**
- Etablering af en ny uddannelse (40 %).

Tallene i parentes er udtryk for, hvor stor en andel der har angivet, at de anvender rammen i den konkrete sammenhæng. Markering med fed er brugt for at markere de udsagn, hvor mere end halvdelen af den pågældende respondentgruppe har sat kryds. Bemærk, at respondenterne har kunnet sætte flere kryds. De resterende udsagn og respondenternes svarandele fremgår af tabelrapporten.

5.3 Overordnet holdning til kvalifikationsrammen

Holdningen til kvalifikationsrammen som redskab er overordnet set positiv. 64 % af respondenterne har en meget positiv (7 %) eller positiv holdning (57 %). 27 % har angivet, at de har en hverken positiv eller negativ holdning. Blot 4 % har svaret, at de har en meget negativ eller negativ holdning. En lille andel (4 %) har svaret "Ved ikke" på dette spørgsmål.

Holdningen til kvalifikationsrammen som redskab er forskellig, alt efter om man repræsenterer et udvalg eller en uddannelsesinstitution. Studie- og uddannelseslederne har en mere positiv holdning til rammen end udvalgsrepræsentanterne. Tabel 10 viser således, at 69 % af studie- og uddannelseslederne har en meget positiv eller positiv holdning, mens det samme gælder for 36 % af udvalgsrepræsentanterne.

Tabel 10**Er din holdning til den danske kvalifikationsramme som redskab overordnet set positiv eller negativ? (N = 305)**

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Er din holdning til den danske kvalifikationsramme som redskab overordnet set positiv eller negativ?	Meget positiv	2 %	8 %
	Positiv	34 %	61 %
	Hverken positiv eller negativ	59 %	23 %
	Negativ	2 %	2 %
	Meget negativ	2 %	2 %
	Ved ikke	0 %	5 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Tabel 10 indeholder for mange celler med for få besvarelser til, at der kan foretages en retvisende signifikanstest på forskellen i besvarelserne fra repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene.

Af EVA's interview med nøglepersoner fra arbejdsmarkedsorganisationerne (DA, DI, FTF og LO) fremgår det, at kvalifikationsrammen og dens begreber ikke fylder meget i det daglige arbejde i de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene. Særligt ikke blandt de personer i udvalgene, der ikke har været involveret i arbejdet med at indplacere uddannelser i rammen. Dette kan være en del af forklaringen på, at størstedelen af udvalgsrepræsentanterne forholder sig neutralt til kvalifikationsrammen.

Den overordnede holdning til kvalifikationsrammen hos nøglepersonerne fra arbejdsmarkedsorganisationerne varierer. Repræsentanterne for de fire organisationer peger på, at kvalifikationsrammen primært har haft positiv betydning for uddannelsesinstitutionernes arbejde med udvikling af uddannelserne, og at implementeringen af rammen har sat fokus på de studerendes kvalifikationer, sådan at det er tydeligt for både uddannelserne og de studerende, hvad de studerende skal kunne, når de afslutter deres uddannelse. Derimod har rammen ifølge disse nøglepersoner ingen betydning for de virksomheder og organisationer, der skal aftage de studerende, efter at de har afsluttet deres uddannelse. Dette uddybes yderligere i kapitel 9.

Interviewene med repræsentanterne for de videregående uddannelsesinstitutioner viser, at man på ledelsesniveau har taget godt imod kvalifikationsrammen og ser den som et både nødvendigt og brugbart redskab i arbejdet med at udvikle de danske uddannelser. Disse nøglepersoner vurderer samtidig, at den dybe implementering af kvalifikationsrammen helt ud på alle uddannelser og ind i undervisningen langt fra er afsluttet, da det at tænke i læringsmål frem for i indhold og pensum er en proces, der kræver lang tids tilvænnning. Nøglepersonerne peger også på, at der stadig ligger et stykke arbejde forud, før særligt de studerende, men også alle undervisere, har taget tænkningen i læringsmål til sig. Nøglepersonen, der repræsenterer de erhvervsrettede grund- og efteruddannelser, giver udtryk for, at han oplever, at der i sektoren har været en øget interesse for læringsmål, men at det er svært for ham at vurdere, om dette kan kobles til kvalifikationsrammen. Han mener ikke, at det giver mening at tro, at kvalifikationsrammen og dens begreber vil få en større plads i bevidstheden hos ledelser og undervisere på uddannelserne, da man ikke her har indflydelse på formuleringen af læringsmålene for de enkelte uddannelser.

5.4 Vurdering af kvalifikationsrammens konsekvenser

Vi har bedt både udvalgsrepræsentanter og studie- og uddannelseslederne give deres vurdering af, om kvalifikationsrammen har haft positive og/eller negative konsekvenser. Spørgsmålsformuleringen til de to grupper er ikke helt enslydende, derfor behandles de to gruppers besvarelser i det følgende afsnit separat.

Lidt over en fjerdedel af udvalgsrepræsentanterne (27 %) oplever, at kvalifikationsrammen i nogen grad har haft u hensigtsmæssige konsekvenser for arbejdet med at udvikle, beskrive og indplacere den/de uddannelser, som de har ansvaret for. Tabel 15 nedenfor viser desuden, at 24 % oplever, at rammen i mindre grad har haft u hensigtsmæssige konsekvenser, mens 49 % oplever, at dette slet ikke har været tilfældet.

Tabel 11

I hvilken grad har den danske kvalifikationsramme haft u hensigtsmæssige konsekvenser for arbejdet med at udvikle, beskrive og indplacere den/de uddannelser, som du har ansvaret for?

	Antal	Procent
I høj grad	0	0
I nogen grad	11	27
I mindre grad	10	24
Slet ikke	20	49
Total	41	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Note: Kun respondenter, der repræsenterer et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg, har besvaret spørgsmålet.

6 ud af de 41 uddannelsesrepræsentanter (15 %), der har besvaret dette spørgsmål, har uddybet deres svar i det efterfølgende åbne spørgsmål. Tre respondenter angiver, at andre forhold end kvalifikationsrammens niveaubeskrivelser har været med til at afgøre indplaceringen af den pågældende uddannelse, bl.a. uddannelsens længde og faglige interesser. En respondent nævner, at det er vanskeligt at indplacere de personlige kompetencer, som uddannelsen giver de studerende. Derudover påpeger en respondent, at det er svært at oversætte rammens niveaubeskrivelser til det konkrete arbejde, som underviserne skal levere i undervisningen.

Det er et fåtal af institutionernes studie- og uddannelsesledere, der mener, at kvalifikationsrammen har haft u hensigtsmæssige konsekvenser for arbejdet med at fastlægge niveau, fagligt indhold eller pædagogiske metoder i undervisningen. Tabel 12 nedenfor viser, at 42 % slet ikke mener, at det er tilfældet, mens 38 % mener, at det i mindre grad er tilfældet. 20 % mener, at kvalifikationsrammen i nogen grad eller i høj grad har haft u hensigtsmæssige konsekvenser for arbejdet med at udvikle undervisningen.

Tabel 12

I hvilken grad har kvalifikationsrammen haft u hensigtsmæssige konsekvenser for arbejdet med at fastlægge fx niveau, fagligt indhold eller pædagogiske metoder i undervisningen på den/de uddannelser, som du har ansvaret for?

	Antal	Procent
I høj grad	7	3
I nogen grad	44	17
I mindre grad	98	38
Slet ikke	110	42
Total	259	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Note: Kun respondenter, der repræsenterer en uddannelsesinstitution, har besvaret spørgsmålet.

Hver femte (18 %) af studie- og uddannelseslederne har benyttet lejligheden for at uddybe deres besvarelse. I alt har 46 ud af de 249 repræsentanter for uddannelsesinstitutionerne, der har besvaret spørgsmålet, uddybet deres oplevelse af kvalifikationsrammens konsekvenser. På den positive side nævner flere respondenter, at kvalifikationsrammen har spillet en rolle i de drøftelser om uddannelsernes læringsmål, som man har haft på uddannelsesinstitutionerne, fx nævner en respondent, at rammen har været med til at give retning til deres drøftelser omkring uddannelsens

niveau. En anden nævner, at kvalifikationsrammen var omdrejningspunktet for arbejdet i en national arbejdsgruppe, der i arbejdet med en national studieordning skulle formulere uddannelsens overordnede kompetenceprofil og læringsmål for uddannelsens enkelte moduler.

På den negative side nævner flere respondenter, at kvalifikationsrammen betyder, at institutionens ambitioner for den pågældende uddannelse er blevet nedjusteret. Fx nævner to respondenter, at der er et mismatch mellem kvalifikationsrammens niveaubeskrivelse for en bestemt uddannelse, og hvad man bør stræbe efter at arbejde med for at kunne måle sig med lignende internationale uddannelser på højt niveau. Flere respondenter peger på, at den terminologi, der er anvendt i rammens niveaubeskrivelser, og særligt opdelingen i målene for læringsudbytte i viden, færdigheder og kompetencer, skaber udfordringer og er svær at anvende i praksis. De uddybende kommentarer peger bl.a. på, at der er mange tolkninger af, hvad der ligger i begrebet kompetence, og at der af den grund går meget tid med ufrugtbare diskussioner om enkelte ord og begreber. Det nævnes desuden, at kvalifikationsrammens forståelse af færdigheder og kompetencer ikke nødvendigvis matcher erhvervslivets forståelse af disse begreber. En respondent peger på, at der er behov for en nøgle til, hvordan kvalifikationsrammens niveaubeskrivelser kan bruges i praksis. Dette ønske fremføres også af en af de repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, som EVA har interviewet i forbindelse med evalueringen (se uddybning af dette i kapitel 11).

Flere peger desuden på udfordringer i forhold til at teste læringsmål i forbindelse med prøver og eksaminer. En af udfordringerne er ifølge disse respondenter, at der kan være relevante faglige elementer, som ikke bliver skrevet ind som del af uddannelsens læringsmål, da de er vanskelige at demonstrere og vurdere i en eksamenssituation. En anden udfordring, der peges på, er, at det er vanskeligt at teste og måle kompetencer i forbindelse med prøver og eksaminer.

En afledt negativ konsekvens er desuden ifølge nogle respondenter, at læringsmålene for de enkelte elementer i uddannelsen, fx moduler, bliver styrende for de studerendes engagement, da de studerende primært engagerer sig i de konkrete mål, som de skal prøves i, og dermed lægger begrænsninger på deres faglige nysgerrighed.

I nedenstående oversigt har vi samlet de typiske eksempler, som respondenterne giver, på positive og negative konsekvenser.

Positive konsekvenser: Kvalifikationsrammen har:

- Kvalificeret drøftelser om uddannelsens læringsudbytte
- Bidraget til øget tydelighed i forhold til det faglige niveau og faglige indhold på de enkelte moduler og større opmærksomhed på graduering på modulerne igennem uddannelsen
- Bidraget til at gøre det tydeligt, hvad der forventes af studerende, og dermed gjort det lettere at formidle niveau og progression til de studerende
- Potentiale til på sigt at kunne skabe bedre sammenhæng mellem erhvervsuddannelser (EUD) og erhvervsakademiuddannelser (KVU-niveau).

Negative konsekvenser: Kvalifikationsrammen:

- Er med til at sænke uddannelsens ambitionsniveau – risiko for laveste fællesnævner
- Indeholder uklare og inkonsistente beskrivelser af læringsudbyttet, som derfor ikke er anvendelige i praksis
- Er svær at bruge i eksamensøjemed
- Medfører begrænsninger i forhold til at tilbyde studieaktiviteter på tværs af niveauer
- Giver udfordringer i forhold til, at niveaubeskrivelsen for en bacheloruddannelse også skal kunne rumme, at uddannelsen giver adgang både til erhvervslivet og til en kandidatuddannelse
- Mangler at blive koblet til hvilke pædagogiske metoder, der kan anvendes for at nå læringsmålene og dermed undgå, at læringsmålene bliver sat for højt
- Indeholder en kunstig skelnen mellem bachelorer og professionsbachelorer.

De interview, som EVA har gennemført med repræsentanter for de videregående uddannelsesinstitutioner, viser, at man på ledelsesniveau er optaget af, at læringsmålene ikke bliver for brede. Disse nøglepersoner peger på, at kvalifikationsrammen ikke i sig selv er en garanti for, at læringsmålene rent faktisk også beskriver, hvilke kvalifikationer man som studerende reelt kan forvente at opnå på en given uddannelse. Der er en risiko for, at læringsmålene i nogle tilfælde blot forbliver ord på papir, uden at det slår igennem i den daglige undervisning og i praktikforløb. Nøglepersonerne peger desuden på, at kvalifikationsrammen og dens begreber rummer en risiko for, at forskelle mellem forskellige uddannelser, og herunder også uddannelser på forskellige niveauer, bliver utydelige og udviskede, da kvalifikationsrammens begreber ikke er fuldstændig entydige. Læringsmålene for forskellige uddannelser ligger i nogle tilfælde meget tæt op ad hinanden, selvom de i realiteten er meget forskellige. Som eksempel nævnes, at læringsmålene for erhvervsakademiuddannelsen til finansøkonom og bacheloruddannelsen i økonomi ligger tæt op ad hinanden, selvom indholdet i de to uddannelser er forskelligt, og selvom det er uddannelser på hhv. niveau 5 og niveau 6. Et andet eksempel, der gives, er, at et fag som marketing udbydes på mange forskellige uddannelsesniveauer, hvilket kræver en skærpet opmærksomhed fra uddannelsesinstitutionens og underviserens side i forhold til at tilpasse indholdet og undervisningen til det pågældende niveau. Nøglepersonerne peger derfor på, at det i den fortsatte implementering af kvalifikationsrammen er vigtigt at have fokus på, at uddannelsernes indhold også lever op til de læringsmål, der er opstillet for den enkelte uddannelse, og at man på uddannelsesinstitutionerne formår at fastholde, hvad der er kernefagligheden i den pågældende uddannelse. Dette er ikke mindst vigtigt for uddannelser med et stort element af tværfaglighed.

6 Brugbarheden af kvalifikationsrammens niveaubeskrivelser

6.1 Kendskabet til rammens niveaubeskrivelser

De fleste af respondenterne i EVA's spørgeskemaundersøgelse kender til kvalifikationsrammens niveaubeskrivelse af viden, færdigheder og kompetencer for den/de uddannelser, som de har ansvar for.

I alt 87 % af undersøgelsens respondenter har i høj grad (59 %) eller nogen grad (28 %) kendskab til rammens niveaubeskrivelse for den/de uddannelser, som de har ansvar for.

Udvalgsrepræsentanterne har efter eget udsagn lidt bedre kendskab til rammens niveaubeskrivelser end studie- og uddannelseslederne på institutionerne. Tabel 13 nedenfor viser, at 16 % af studie- og uddannelseslederne i mindre grad eller slet ikke har kendskab til niveaubeskrivelsen for den pågældende uddannelse, mens det samme kun gør sig gældende for 2 % af udvalgsrepræsentanterne.

Tabel 13

I hvilken grad har du kendskab til den danske kvalifikationsrammes niveaubeskrivelse af viden, færdigheder og kompetencer for den/de uddannelser, som du har ansvar for? (N = 305)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Den danske kvalifikationsrammes niveaubeskrivelse af viden, færdigheder og kompetencer for den/de uddannelser, som du har ansvar for	I høj grad	59 %	59 %
	I nogen grad	39 %	26 %
	I mindre grad	2 %	14 %
	Slet ikke	0 %	2 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Tallene for repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne dækker over tydelige forskelle mellem institutionerne for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse og institutionerne for videregående uddannelse. Andelen af respondenter, der har svaret, at de i høj grad har kendskab til kvalifikationsrammens niveaubeskrivelse, er 74 % blandt studie- og uddannelsesledere på de videregående uddannelsesinstitutioner. Den tilsvarende andel for studie- og uddannelsesledere på institutionerne for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse er blot 13 %. Andelen, der har svaret "I mindre grad", er 5 % blandt studie- og uddannelsesledere på de videregående uddannelsesinstitutioner og 41 % blandt studie- og uddannelsesledere på institutionerne for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse. Tabel 13 indeholder for mange celler med for få besvarelser til, at der kan foretages en retvisende signifikantest på forskellen i besvarelserne fra repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene.

21 % af studie- og uddannelseslederne på de videregående uddannelsesinstitutioner svarer, at de i nogen grad har kendskab til, og 5 %, at de i mindre grad har kendskab til, niveaubeskrivelsen for den eller de uddannelser, som de har ansvar for. Bag disse tal gemmer sig højst sandsynligt

den forklaring, at studie- og uddannelseslederne på de kunstneriske uddannelser i højere grad orienterer sig mod gradstypebeskrivelserne for de kunstneriske uddannelser (bachelor, kandidat og master) fra januar 2010 end mod niveaubeskrivelserne for niveau 6 og 7. De kunstneriske uddannelsesinstitutioner har ifølge den repræsentant for Kulturministeriet, som EVA har interviewet, primært anvendt gradstypebeskrivelserne i forbindelse med de gennemførte uddannelsesakkrediteringer. Desuden peger Kulturministeriets repræsentant på, at de kunstneriske uddannelser ikke var repræsenteret i den kvalifikationsnøgle, som blev formuleret forud for kvalifikationsrammen for de videregående uddannelser. De kunstneriske uddannelser har således ikke haft lige så lang tid som de øvrige videregående uddannelser til at arbejde med kvalifikationsrammen og de enkelte niveaubeskrivelser.

6.2 Opfattelsen af rammens niveaubeskrivelser

Mere end halvdelen af respondenterne opfatter afgrænsningen mellem kvalifikationsrammens enkelte niveauer som entydig. Tabel 14 nedenfor viser, at 5 % i høj grad og 52 % i nogen grad opfatter afgrænsningen som entydig.

Tabel 14

I hvilken grad opfatter du afgrænsningen mellem kvalifikationsrammens enkelte niveauer som entydig?

(Fx afgrænsningen mellem niveau 3 og 4, afgrænsningen mellem niveau 5 og 6 etc.)

	Antal	Procent
I høj grad	16	5
I nogen grad	158	52
I mindre grad	85	28
Slet ikke	5	2
Ved ikke	41	13
Total	305	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Også disse andele rummer forskelle respondentgrupperne imellem. Ingen udvalgsrepræsentanter, men 6 % af repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne, har svaret "I høj grad". Derimod har 15 % af institutionsrepræsentanterne svaret "Ved ikke" på spørgsmålet, hvilket blot er tilfældet for 2 % af udvalgsrepræsentanterne.

Det generelle billede er, at studie- og uddannelsesledere på de videregående uddannelsesinstitutioner i højere grad end studie- og uddannelsesledere på institutioner for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse opfatter afgrænsningen mellem kvalifikationsrammens enkelte niveauer som entydig. Mere end hver fjerde af den sidstnævnte gruppe har svaret "Ved ikke" på spørgsmålet (27 %), mens det samme kun gælder 11 % af studie- eller uddannelseslederne på de videregående uddannelsesinstitutioner.

6.2.1 Match mellem niveaubeskrivelser og uddannelser

Respondenterne vurderer generelt, at der er et godt match mellem kvalifikationsrammens beskrivelse af kvalifikationsniveauet for den/de uddannelser, som de hver især har ansvaret for, og den/de pågældende uddannelser.

80 % vurderer, at beskrivelsen af kvalifikationsniveauet i høj eller nogen grad matcher uddannelsen. 11 % vurderer, at beskrivelsen af kvalifikationsniveauet i mindre grad eller slet ikke matcher uddannelsen. Den resterende gruppe har svaret "Ved ikke". En nærmere analyse af besvarelsen viser, at der er mindre forskelle de to respondentgrupper imellem. Tabel 15 nedenfor viser bl.a., at 10 % af udvalgsrepræsentanterne vurderer, at der slet ikke er et match mellem kvalifikationsrammens niveaubeskrivelse og den/de uddannelser, som de har ansvaret for. Det samme gælder for 1 % af repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne. Tabel 15 indeholder for mange celler med for få besvarelser til, at der kan foretages en retvisende signifikanstest på forskellen i besvarelsen fra repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene.

Tabel 15

I hvilken grad vurderer du, at kvalifikationsrammens beskrivelse af kvalifikationsniveauet for den/de uddannelser, som du har ansvaret for, matcher denne uddannelse/disse uddannelser? (N = 305)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
I hvilken grad vurderer du, at kvalifikationsrammens beskrivelse af kvalifikationsniveauet for den/de uddannelser, som du har ansvaret for, matcher denne uddannelse/disse uddannelser?	I høj grad	17 %	27 %
	I nogen grad	59 %	55 %
	I mindre grad	12 %	9 %
	Slet ikke	10 %	1 %
	Ved ikke	2 %	9 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Seks studie- og uddannelsesledere har uddybet deres besvarelse. Disse uddybende svar viser bl.a., at ikke alle respondenter oplever, at kvalifikationsrammen kan indfange de særlige karakteristika, der gælder for en given uddannelse. Fx nævner en af de seks respondenter, at den individuelle vejledning, der finder sted på en kunstnerisk uddannelse, tager udgangspunkt i den enkeltes talent og derfor ikke nødvendigvis kan omsættes i fælles læringsmål, som alle skal igennem på et bestemt tidspunkt i uddannelsen. En anden respondent udtrykker sin oplevelse af, at det faglige niveau på de uddannelser, vedkommende beskæftiger sig med, er højere end på de tilsvarende uddannelser i udlandet, som vedkommende kender til. Endelig er der en studie- og uddannelsesleder, der sætter spørgsmålstegn ved, om kvalifikationsrammens niveaubeskrivelser overhovedet kan være tilstrækkelig entydige til at kunne matche alle uddannelser på det pågældende niveau.

7 Kvalifikationsrammens betydning for udvikling af uddannelserne

Kvalifikationsrammens niveaubeskrivelser for hvert af de otte niveauer er formuleret på en måde, så de kan rumme læringsudbyttet ved grader og uddannelsesbeviser, der spænder vidt, og som dækker både teoretisk og praktisk funderede uddannelser. I forbindelse med indplaceringen af grader og uddannelsesbeviser bliver den pågældende uddannelses overordnede mål for læringsudbyttet formuleret sådan, at der er overensstemmelse med kvalifikationsrammens niveaubeskrivelse på det niveau, som uddannelsen indplaceres på.

Inden for rammerne af de overordnede mål for læringsudbytte er det de enkelte uddannelsers opgave at udarbejde læringsmål for de specifikke uddannelseselementer (moduler, fag, fagelementer eller kurser). I dette kapitel belyser vi kvalifikationsrammens rolle i arbejdet med at udarbejde disse læringsmål (afsnit 7.1 og 7.2) og i det pædagogiske udviklingsarbejde på uddannelsesinstitutionerne (afsnit 7.3).

7.1 Kvalifikationsrammens betydning for udvalgenes arbejde med at beskrive det overordnede læringsudbytte

For erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelserne ligger opgaven med at udvikle, beskrive og indplacere uddannelserne i kvalifikationsrammen hos de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene. Det er således udvalgene, der udarbejder beskrivelser af det overordnede læringsudbytte for de enkelte uddannelser. For erhvervsuddannelserne beskrives det overordnede læringsmål som kompetencemål, som eleverne skal opfylde for at kunne afslutte uddannelsens hovedforløb. Kompetencemålene indgår i uddannelsesbekendtgørelsen.

EVA's spørgeskemaundersøgelse viser, at repræsentanterne for de faglige udvalg og efteruddannelsesudvalgene generelt ikke oplever, at kvalifikationsrammen har styrket arbejdet med at beskrive uddannelsernes læringsudbytte. Tabel 16 nedenfor viser, at 70 % af udvalgsrepræsentanterne slet ikke (41 %) eller i mindre grad (29 %) oplever, at kvalifikationsrammen har styrket arbejdet med at beskrive uddannelsernes læringsudbytte. 26 % oplever, at den i høj grad (2 %) eller nogen grad (24 %) har styrket arbejdet. En forklaring kan være, at kvalifikationsrammens beskrivelse af læringsmål i form af viden, færdigheder og kompetencer adskiller sig fra praksis inden for erhvervsuddannelserne og AMU. Det skal bemærkes, at der ikke har været formuleret krav eller forventninger om, at udvalgene skulle ændre beskrivelserne af læringsudbytte i forbindelse med implementeringen af kvalifikationsrammen.

Tabel 16

I hvilken grad oplever du, at kvalifikationsrammen har styrket arbejdet med at beskrive læringsudbyttet for den/de uddannelser, som du har ansvaret for?

	Antal	Procent
I høj grad	1	2
I nogen grad	10	24
I mindre grad	12	29
Slet ikke	17	41
Ved ikke	2	5
Total	42	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Note: Kun respondenter, der repræsenterer et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg, har besvaret spørgsmålet.

Det er et mindretal, der oplever, at kvalifikationsrammen har haft u hensigtsmæssige konsekvenser for arbejdet med at udvikle, beskrive og indplacere den/de uddannelser, som de pågældende har ansvaret for. Tabel 17 nedenfor viser, at 27 % oplever, at rammen i nogen grad har haft u hensigtsmæssige konsekvenser for arbejdet med at udvikle, beskrive og indplacere uddannelser, mens 24 % oplever, at dette i mindre grad har været tilfældet. 49 % af udvalgsrepræsentanterne oplever, at kvalifikationsrammen slet ikke har haft u hensigtsmæssige konsekvenser.

Tabel 17

I hvilken grad har den danske kvalifikationsramme haft u hensigtsmæssige konsekvenser for arbejdet med at udvikle, beskrive og indplacere den/de uddannelser, som du har ansvaret for?

	Antal	Procent
I høj grad	0	0
I nogen grad	11	27
I mindre grad	10	24
Slet ikke	20	49
Total	41	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Note: Kun respondenter, der repræsenterer et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg, har besvaret spørgsmålet.

Respondenterne har haft mulighed for at begrunde deres svar. En mindre andel af udvalgsrepræsentanterne har benyttet denne mulighed. En respondent skriver eksempelvis, at rammen ikke er tilstrækkelig guidende og derfor vanskelig at arbejde med. En anden har oplevet, at det er vanskeligt at indplacere personlige kompetencer, da der i kvalifikationsrammens niveaubeskrivelser er mere fokus på de faglige kompetencer. Derudover nævner en respondent, at også andre forhold end selve beskrivelsen af uddannelsens mål for læringsudbytte havde betydning for indplaceringen, i det konkrete tilfælde uddannelsens længde.

7.2 Kvalifikationsrammens betydning for udvikling af uddannelsernes indhold

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at der er udarbejdet beskrivelser af læringsmål for de enkelte uddannelseselementer (moduler, fag, fagelementer eller kurser) på langt størsteparten af de uddannelser, som indgår i undersøgelsen. Tabel 18 nedenfor viser, at 93 % af udvalgsrepræsentanterne svarer, at der er udarbejdet beskrivelser af læringsmål, mens 5 % svarer, at de ikke ved, om det er tilfældet. 97 % af studie- og uddannelseslederne på uddannelsesinstitutionerne svarer, at der er udarbejdet beskrivelser af læringsmål for de uddannelser, som de er ansvarlige for.

Tabel 18

Er der udarbejdet beskrivelser af læringsmål for de enkelte uddannelseselementer (moduler, fag, fagelementer eller kurser) på den/de uddannelser, som du er ansvarlig for? (N = 305)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Er der udarbejdet beskrivelser af læringsmål for de enkelte uddannelseselementer (moduler, fag, fagelementer eller kurser) på den/de uddannelser, som du er ansvarlig for?	Ja	93 %	97 %
	Nej	2 %	2 %
	Ved ikke	5 %	1 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Der er stor forskel på de to respondentgrupper, hvad angår deres opfattelse af, om kvalifikationsrammen har styrket arbejdet med at beskrive læringsmål for de enkelte uddannelser. Tabel 19 nedenfor viser, at det kun er 16 % af udvalgsrepræsentanterne, der vurderer, at rammen enten i høj (3 %) eller i nogen grad (13 %) har styrket dette arbejde. 50 % af udvalgsrepræsentanterne mener, at rammen slet ikke har styrket dette arbejde. Andelen blandt studie- og uddannelsesledere, der vurderer, at kvalifikationsrammen i høj (30 %) eller nogen grad (39 %) har styrket arbejdet med at beskrive læringsmål, er 69 %. Der er foretaget en signifikanstest af tabel 19, der viser, at forskellen i besvarelsene er statistisk signifikant på tværs af repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene.

Tabel 19

I hvilken grad har den danske kvalifikationsramme styrket arbejdet med at beskrive læringsmål for de enkelte uddannelseselementer (moduler, fag, fagelementer eller kurser) på de uddannelser, som du er ansvarlig for? (N = 294)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
I hvilken grad har den danske kvalifikationsramme styrket arbejdet med at beskrive læringsmål for de enkelte uddannelseselementer (moduler, fag, fagelementer eller kurser) på de uddannelser, som du er ansvarlig for?	I høj grad	3 %	30 %
	I nogen grad	13 %	39 %
	I mindre grad	24 %	14 %
	Slet ikke	50 %	11 %
	Ved ikke	11 %	6 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Disse andele dækker over væsentlige forskelle på tværs af institutionstyperne. For studie- og uddannelsesledere på de videregående uddannelsesinstitutioner er det 83 %, der oplever, at den danske kvalifikationsramme i høj grad (37 %) eller i nogen grad (46 %) har styrket deres arbejde med at beskrive læringsmål for de enkelte uddannelseselementer. For studie- og uddannelsesledere på institutioner for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse er det 24 %, der oplever, at det samme enten i høj grad (3 %) eller i nogen grad (21 %) er tilfældet.

7.3 Kvalifikationsrammens betydning for det pædagogiske udviklingsarbejde på uddannelserne

Hvor det foregående afsnit omhandlede respondenternes vurdering af kvalifikationsrammens betydning for uddannelsernes indhold og tilrettelæggelse omhandler dette afsnit kvalifikationsrammens betydning for det pædagogiske udviklingsarbejde. Det pædagogiske udviklingsarbejde kan fx omhandle undervisernes arbejde med at tilrettelægge indholdet, undervisningen og progressionen, så elever og studerende opnår de relevante mål for læringsudbytte.

Studie- og uddannelseslederne på uddannelsesinstitutionerne er delte i to nogenlunde lige store grupper på spørgsmålet om, hvorvidt kvalifikationsrammen har styrket det pædagogiske udviklingsarbejde på den/de uddannelser, som de hver især har ansvaret for. Tabel 20 viser, at 51 % mener, at rammen enten i høj eller i nogen grad har styrket det pædagogiske udviklingsarbejde, mens 49 % mener, at rammen kun i mindre grad eller slet ikke har styrket det pædagogiske udviklingsarbejde.

Tabel 20
I hvilken grad har kvalifikationsrammen styrket det pædagogiske udviklingsarbejde på den/de uddannelser, som du har ansvaret for?

	Antal	Procent
I høj grad	24	9
I nogen grad	106	42
I mindre grad	81	32
Slet ikke	43	17
Total	254	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Note: Kun respondenter, der repræsenterer en uddannelsesinstitution, har besvaret spørgsmålet.

Studie- og uddannelseslederne på institutioner for videregående uddannelser har en mere positiv oplevelse af kvalifikationsrammens betydning for det pædagogiske udviklingsarbejde end studie- og uddannelseslederne på institutioner for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse. Hvor 25 % af sidstnævnte gruppe vurderer, at rammen i høj grad (0 %) eller nogen grad (25 %) har styrket udviklingsarbejdet, er andelen for studie- og uddannelseslederne på institutioner for videregående uddannelser 58 %.

8 Formidling af viden om kvalifikationsrammen til brugere og interessenter

Som led i implementeringen af kvalifikationsrammen har de involverede ministerier iværksat følgende tiltag for at formidle kvalifikationsrammen, herunder dens implementering og anvendelse:

- Der er udsendt brev til 2.000 institutioner om kvalifikationsrammen for livslang læring forud for implementeringen af rammen.
- Der er udsendt materiale til råd, efteruddannelsesudvalg og faglige udvalg om rammen og om proceduren for indplacering af uddannelser.
- På www.kvalifikationsrammen.dk findes en omfattende introduktion til kvalifikationsrammen. Hjemmesiden administreres af Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser. Institutionerne blev ad flere omgange orienteret om den nye hjemmeside, i forbindelse med at hjemmesiden blev lanceret.
- Der er oprettet et dansk koordinationspunkt for EQF under Styrelsen for Universiteter og Internationalisering, der har ansvar for at sikre gennemsigtigheden mellem den danske kvalifikationsramme og EQF samt sikre adgang til information om danske kvalifikationer og deres placering i forhold til EQF.
- Der blev oprettet en webudgave af kvalifikationsrammen på www.nqf.dk i 2010.
- Information om de enkelte uddannelsers kvalifikationsniveau har siden 2010 været tilgængelig på Uddannelsesguiden.dk (www.ug.dk), der er den centrale hjemmeside for oplysninger om det danske uddannelsessystem. Uddannelsesguiden.dk indeholder en database med oplysninger om alle offentligt godkendte uddannelser i Danmark, herunder type, varighed, kreditpoint, udbydere, adgangskrav, nærmere oplysninger om uddannelsens mål, indhold, opbygning og eksaminer, yderligere uddannelsesmuligheder og typiske job- eller beskæftigelsesmuligheder. Der er mulighed for at benytte forskellige søgefunktioner for kvalifikationstyper i relation til kvalifikationsniveauerne.

EVA har i spørgeskemaundersøgelsen spurgt om følgende elementer af formidlingen af den danske kvalifikationsramme for livslang læring:

- Information om, hvordan uddannelsesinstitutionerne kan anvende den danske kvalifikationsramme for livslang læring i forhold til deres uddannelser
- Kendskab til og brug af hjemmesiden www.kvalifikationsrammen.dk
- Kendskab til og brug af hjemmesiden www.ug.dk.

Et lille flertal af de repræsentanter for uddannelsesinstitutionerne, der har deltaget i denne spørgeskemaundersøgelse (52 %), husker hverken at have modtaget eller læst information om, hvordan de som uddannelsesinstitution kan anvende kvalifikationsrammen i forhold til institutionens uddannelser.

Studie- og uddannelseslederne på institutionerne for videregående uddannelse husker i højere grad end studie- og uddannelseslederne på institutionerne for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse at have modtaget og/eller læst information om, hvordan de kan anvende kvalifikationsrammen i forhold til institutionens uddannelser. Mens det er 55 % af studie- og uddannelseslederne på institutionerne for videregående uddannelser, der husker at have modtaget og/eller læst

information, gælder det samme for blot 22 % af studie- og uddannelseslederne på institutionerne for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse.

De respondenter, der husker at have modtaget eller læst information om kvalifikationsrammens anvendelse i forhold til institutionens uddannelser, oplever generelt, at der har været en passende mængde information. Tabel 21 nedenfor viser, at 71 % af respondenterne oplever, at mængden af information har været passende.

Tabel 21
Oplever du, at der er for meget, for lidt eller en passende mængde information om, hvordan I som uddannelsesinstitution kan anvende den danske kvalifikationsramme i forhold til jeres uddannelser?

	Antal	Procent
Alt for meget	0	0
For meget	0	0
En passende mængde	89	71
For lidt	36	29
Alt for lidt	1	1
Total	126	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Tabel 21 indeholder for mange celler med for få besvarelser til, at der kan foretages en retvisende signifikanstest på forskellen i besvarelserne fra repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene.

29 % af spørgeskemaundersøgelsens respondenter kendte til www.kvalifikationsrammen.dk forud for undersøgelsen. Kendskabet er størst blandt repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne. Tabel 22 nedenfor viser, at 30 % af studie- og uddannelseslederne kendte til kvalifikationsrammen, mens den tilsvarende andel blandt udvalgsrepræsentanterne er 20 %.

Tabel 22
Kendte du til hjemmesiden www.kvalifikationsrammen.dk forud for denne spørgeskemaundersøgelse? (N = 305)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Kendte du til hjemmesiden www.kvalifikationsrammen.dk forud for denne spørgeskemaundersøgelse?	Ja	20 %	30 %
	Nej	80 %	70 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Respondenternes kendskab til www.kvalifikationsrammen.dk bygger kun i begrænset grad på informationssøgning om selve kvalifikationsrammen. Af de 88 personer, der har svaret, at de kendte til www.kvalifikationsrammen.dk, er det lidt mere end halvdelen (56 %), der i høj grad (13 %) eller i nogen grad (43 %) har brugt www.kvalifikationsrammen.dk til at søge information om kvalifikationsrammen.

www.kvalifikationsrammen.dk bliver i højere grad anvendt af studie- og uddannelseslederne end af udvalgsrepræsentanterne til at søge information om kvalifikationsrammen. Tabel 23 nedenfor viser, at 58 % af studie- og uddannelseslederne i høj grad eller i nogen grad har brugt hjemmesiden til dette formål. Til sammenligning har 38 % af udvalgsrepræsentanterne i nogen grad brugt hjemmesiden til at søge information om kvalifikationsrammen, mens ingen i denne gruppe har svaret "I høj grad".

Tabel 23**I hvilken grad har du brugt hjemmesiden www.kvalifikationsrammen.dk til at søge information om kvalifikationsrammen? (N = 88)**

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
I hvilken grad har du brugt hjemmesiden	I høj grad	0 %	14 %
	I nogen grad	38 %	44 %
www.kvalifikationsrammen.dk til at søge information om kvalifikationsrammen?	I mindre grad	38 %	40 %
	Slet ikke	25 %	3 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Tabel 23 indeholder for mange celler med for få besvarelser til, at der kan foretages en retvisende signifikanstest på forskellen i besvarelserne fra repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene.

EVA's interview med nøglepersoner viser, at hjemmesiden ikke har spillet en fremtrædende rolle i alle dele af implementeringsarbejdet. Kulturministeriets repræsentant fortæller, at ministeriets arbejde med at implementere kvalifikationsrammen på uddannelsesinstitutionerne primært er sket i forbindelse med akkrediteringsprocesserne og i tilknytning til arbejdet med at formulere gradstypedeskrivelserne for de videregående kunstneriske uddannelser. Her har kvalifikationsrammen.dk ikke spillet nogen rolle.

Lige knap hver anden (49 %) af de respondenter, der kendte til www.kvalifikationsrammen.dk forud for deres deltagelse i denne spørgeskemaundersøgelse, har i høj grad eller nogen grad brugt hjemmesiden til at søge information om, hvordan uddannelsesinstitutionerne kan anvende kvalifikationsrammen. Tabel 24 nedenfor viser, at mere end halvdelen af studie- og uddannelseslederne (53 %) i høj grad (13 %) eller i nogen grad (40 %) har brugt hjemmesiden til dette formål.

Tabel 24**I hvilken grad har du brugt hjemmesiden www.kvalifikationsrammen.dk til at søge information om, hvordan uddannelsesinstitutionerne kan anvende kvalifikationsrammen? (N = 87)**

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
I hvilken grad har du brugt hjemmesiden www.kvalifikationsrammen.dk til at søge information om, hvordan uddannelsesinstitutionerne kan anvende kvalifikationsrammen?	I høj grad	0 %	13 %
	I nogen grad	14 %	40 %
	I mindre grad	29 %	41 %
	Slet ikke	57 %	6 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Tabel 24 indeholder for mange celler med for få besvarelser til, at der kan foretages en retvisende signifikanstest på forskellen i besvarelserne fra repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene.

Tre ud af fire respondenter (75 %) kender hjemmesiden www.ug.dk. Tabel 25 nedenfor viser, at udvalgsrepræsentanternes kendskab er større end studie- og uddannelsesledernes. 93 % af udvalgsrepræsentanterne og 73 % af studie- og uddannelseslederne kendte til hjemmesiden forud for spørgeskemaundersøgelsen.

Tabel 25
Kendte du til hjemmesiden www.ug.dk forud for denne spørgeskemaundersøgelse?
(N = 304)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
Kendte du til hjemmesiden www.ug.dk forud for denne spørgeskemaundersøgelse?	Ja	93 %	73 %
	Nej	7 %	27 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

35 % af de respondenter, der kender www.ug.dk, har i høj grad eller nogen grad brugt hjemmesiden til at søge information om uddannelser i kvalifikationsrammen. De øvrige to tredjedele har i mindre grad (35 %) eller slet ikke (30 %) brugt hjemmesiden til at søge information om uddannelser i kvalifikationsrammen.

Tabel 26 nedenfor viser, at i alt 37 % af de studie- og uddannelsesledere, der kendte til www.ug.dk forud for spørgeskemaundersøgelsen, i høj grad (12 %) eller nogen grad (25 %) har brugt hjemmesiden til at søge information om uddannelser i kvalifikationsrammen. 27 % har slet ikke brugt hjemmesiden til dette formål.

Tabel 26
I hvilken grad har du brugt www.ug.dk til at søge information om uddannelser i kvalifikationsrammen? (N = 224)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
I hvilken grad har du brugt www.ug.dk til at søge information om uddannelser i kvalifikationsrammen?	I høj grad	16 %	12 %
	I nogen grad	8 %	25 %
	I mindre grad	30 %	36 %
	Slet ikke	46 %	27 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Der er foretaget en test af besvarelsene i tabel 26, der viser, at forskellen i svarfordelingen akkurat er statistisk signifikant på tværs af repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene med et signifikansniveau på 5 %.

9 Kendskabet til kvalifikationsrammen uden for uddannelsessystemet

Aftagernes kendskab til kvalifikationsrammen er meget begrænset. EVA har spurgt respondenterne om deres oplevelse af, i hvilken grad aftagerne kender den danske kvalifikationsramme og den tilhørende beskrivelse af uddannelsernes viden, færdigheder og kompetencer. Tabel 27 nedenfor viser, at 82 % af de respondenter, der i deres arbejde har kontakt med aftagere, vurderer, at aftagerne i mindre grad eller slet ikke kender til kvalifikationsrammen.

Tabel 27

I hvilken grad oplever du, at disse aftagere kender den danske kvalifikationsramme og den tilhørende beskrivelse af uddannelsernes viden, færdigheder og kompetencer?

	Antal	Procent
I høj grad	5	2
I nogen grad	38	16
I mindre grad	117	48
Slet ikke	83	34
Total	243	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

EVA's interview med nøglepersoner fra arbejdsmarkedsorganisationerne (DA, DI, FTF og LO) bekræfter dette billede af aftagernes meget begrænsede kendskab til kvalifikationsrammen. Det generelle billede, som disse interview tegner, er, at aftagerne slet ikke er optagede af kvalifikationsrammen og dens beskrivelser af kvalifikationer på de forskellige niveauer, hverken virksomhederne eller de aftagere, der sidder i professionshøjskolernes bestyrelser eller uddannelsesudvalg. Af samme grund bruger aftagerorganisationerne heller ikke kvalifikationsrammen i deres dialog med virksomheder og organisationer. Årsagen til aftagernes manglende kendskab til og interesse for kvalifikationsrammen er ifølge disse nøglepersoner, at kvalifikationsrammen ikke er relevant i virksomhedernes dagligdag. Det, som arbejdsmarkedet har brug for, er indsigt i meget specifikke kompetencer hos potentielle ansatte, og til det formål er den information, som rammen kan give om, at en uddannelse er på niveau 4 eller 5, ifølge en af nøglepersonerne ikke tilstrækkelig. En anden nøgleperson peger på, at det, at vidt forskellige uddannelser kan være på samme kvalifikationsniveau, er for abstrakt set i forhold til aftagernes konkrete behov for arbejdskraft.

Arbejdsmarkedsrepræsentanterne peger desuden på, at uddannelsesinstitutionerne selv har en del af ansvaret for, at aftagerne ikke kender til kvalifikationsrammen. Institutionerne inddrager ifølge nøglepersonerne ikke kvalifikationsrammen og dens niveaubeskrivelser i deres dialog med virksomheder om praktikpladser og uddannelsernes læringsmål. En nøgleperson peger på, at der her ligger et udviklingspotentiale, da kvalifikationsrammen kan være en god fælles platform for aftagere, faglige organisationer og uddannelsesinstitutioner til at tale om udvikling af uddannelserne og koblingen af læringsmål til arbejdsmarkedets behov.

Arbejdsmarkedsrepræsentanterne peger derudover på to områder, hvor kvalifikationsrammen på sigt vil kunne spille en rolle. Dels i de tilfælde, hvor en arbejdsgiver modtager en ansøgning fra en udenlandsk ansøger med en uddannelse, som virksomheden ikke kender. Og dels ved at ville kunne bidrage til et kompetenceløft af specifikke uddannelser, fx hvis arbejdsgiver og uddannelsesinstitution i fællesskab skulle beslutte at bringe en uddannelse op på et højere kvalifikationsni-

veau eller udvikle en overbygning, som ligger et niveau over den uddannelse, der bygges oven på.

Af interviewet med repræsentanten for erhvervsakademiernes rektorforening fremgik det, at kvalifikationsrammen efter denne nøglepersons vurdering har betydet, at virksomhederne, når de vælger at sende deres medarbejdere på efter- eller videreuddannelse, er blevet opmærksomme på, om det pågældende kursus eller uddannelsesforløb er indplaceret i rammen og derved kan give adgang til videre uddannelse for de pågældende medarbejdere.

10 Kvalifikationsrammens betydning for det danske kvalifikationssystem

Størsteparten af respondenterne vurderer, at den danske kvalifikationsramme bidrager til at skabe overblik i uddannelsessystemet, og at den skaber grundlag for sammenligning af uddannelser.

Tabel 28 nedenfor viser, at 72 % af respondenterne oplever, at kvalifikationsrammen i høj grad eller i nogen grad bidrager til at skabe overblik i uddannelsessystemet. Det kan samtidig være værd at hæfte sig ved, at ikke alle har taget stilling til spørgsmålet.

Tabel 28
I hvilken grad er det din oplevelse, at den danske kvalifikationsramme bidrager til at skabe overblik i uddannelsessystemet?

	Antal	Procent
I høj grad	62	20
I nogen grad	160	52
I mindre grad	47	15
Slet ikke	22	7
Ved ikke	14	5
Total	305	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Hvor udvalgsrepræsentanterne er delt i to nogenlunde lige store grupper i spørgsmålet om, hvorvidt kvalifikationsrammen bidrager til at skabe overblik, så er studie- og uddannelsesledernes oplevelser overvejende positive. Tabel 29 nedenfor viser, at 22 % af studie- og uddannelseslederne oplever, at kvalifikationsrammen i høj grad bidrager til at skabe overblik i uddannelsessystemet. Det samme gælder for 10 % af udvalgsrepræsentanterne. I alt 77 % af studie- og uddannelseslederne oplever, at rammen bidrager til at skabe overblik, mens dette gælder for 47 % af udvalgsrepræsentanterne. Der er foretaget en test på baggrund af besvarelsenerne i tabel 29, der viser, at forskellen i svarfordelingen er statistisk signifikant for repræsentanterne for hhv. uddannelsesinstitutionerne og udvalgene.

Tabel 29
I hvilken grad er det din oplevelse, at den danske kvalifikationsramme bidrager til at skabe overblik i uddannelsessystemet? (N = 305)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
I hvilken grad er det din oplevelse, at den danske kvalifikationsramme bidrager til at skabe overblik i uddannelsessystemet?	I høj grad	10 %	22 %
	I nogen grad	37 %	55 %
	I mindre grad	27 %	14 %
	Slet ikke	24 %	5 %
	Ved ikke	2 %	5 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

I forhold til kvalifikationsrammens bidrag til at skabe grundlag for sammenligning på tværs af uddannelser viser tabel 30 nedenfor, at 70 % af alle respondenterne i høj grad eller i nogen grad oplever, at dette er tilfældet. Kun 5 % oplever, at kvalifikationsrammen slet ikke bidrager til at skabe grundlag for sammenligning af uddannelser.

Tabel 30

I hvilken grad er det din oplevelse, at den danske kvalifikationsramme for livslang læring bidrager til at skabe grundlag for sammenligning af uddannelser?

	Antal	Procent
I høj grad	68	22
I nogen grad	147	48
I mindre grad	56	18
Slet ikke	15	5
Ved ikke	19	6
Total	305	100

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Studie- og uddannelseslederne er også mere positive over for kvalifikationsrammens bidrag til at skabe grundlag for sammenligning af uddannelser end udvalgsrepræsentanterne. Tabel 31 nedenfor viser, at 23 % af studie- og uddannelseslederne oplever, at kvalifikationsrammen i høj grad bidrager til dette formål, mens det samme gælder for 15 % af udvalgsrepræsentanterne.

Samtidig oplever lidt færre studie- og uddannelsesledere (4 %) end udvalgsrepræsentanter (10 %), at rammen slet ikke bidrager til at skabe grundlag for sammenligning. Dog har 7 % af studie- og uddannelseslederne ikke taget stilling til spørgsmålet. Der er foretaget en test på baggrund af besvarelserne i tabel 31, der viser, at forskellen i svarfordelingen *ikke* er statistisk signifikant for de to undergrupper.

Tabel 31

I hvilken grad er det din oplevelse, at den danske kvalifikationsramme bidrager til at skabe grundlag for sammenligning af uddannelser? (N = 305)

		Repræsenterer du ...	
		... et fagligt udvalg eller et efteruddannelsesudvalg?	... en uddannelsesinstitution?
I hvilken grad er det din oplevelse, at den danske kvalifikationsramme bidrager til at skabe grundlag for sammenligning af uddannelser?	I høj grad	15 %	23 %
	I nogen grad	54 %	47 %
	I mindre grad	20 %	18 %
	Slet ikke	10 %	4 %
	Ved ikke	2 %	7 %
Total		100 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

EVA's interview med nøglepersoner fra uddannelsesinstitutionernes rektorforeninger viser, at kvalifikationsrammen ifølge disse nøglepersoner bidrager til at skabe gennemsigtighed i uddannelsessystemet og til at skabe en stigende bevidsthed om sammenhængen mellem de enkelte uddannelsesniveauer. Repræsentanten fra professionshøjskolernes rektorforening peger på, at kvalifikationsrammen medvirker til, at de danske uddannelser bliver tilpasset det europæiske uddannelsessystem, hvilket denne nøgleperson mener, er en positiv udvikling. Som nævnt i rapportens afsnit 5.4 er det dog ikke alle, der deler denne opfattelse. Nogle studie- og uddannelsesledere har i spørgeskemaundersøgelsen peget på, at kvalifikationsrammen har betydet, at man på konkrete uddannelser har nedjusteret ambitionerne for uddannelsen for at leve op til formuleringerne i beskrivelsen af det pågældende kvalifikationsniveau.

11 Input til, hvordan arbejdet med kvalifikationsrammen kan styrkes

EVA har i både interview- og spørgeskemaundersøgelsen spurgt respondenter og nøglepersoner, om de har input til, hvordan ministerierne og de øvrige relevante parter vil kunne styrke arbejdet med kvalifikationsrammen. Vi har i det følgende samlet de typiske svar. Vi præsenterer svarene for sig for hhv. nøglepersoner og respondenter. Først præsenterer vi de input, som repræsentanterne for hhv. arbejdsmarkedsorganisationerne og uddannelsesinstitutionerne gav i forbindelse med interviewundersøgelsen, og dernæst de input og forslag, som respondenterne er kommet med som del af deres besvarelse af spørgeskemaet. Der er i spørgeskemaundersøgelsen kun kommet input og idéer fra repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne.

Input fra EVA's interview med repræsentanter for arbejdsmarkedsorganisationerne:

- 1 Der er behov for at skabe relevante platforme for dialog mellem aftagere, uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedsorganisationer med fokus på at skabe sammenhæng mellem dimitterendes slutkompetencer og aftagernes kompetencebehov.
- 2 Der er behov for at stimulere den lokale diskussion om kvalifikationsrammens styrker ved at frembringe yderligere dokumentation for, hvordan studerende, kommuner og organisationer opfatter kvalifikationsrammen, og hvilke muligheder de ser for at bringe rammen yderligere i anvendelse.
- 3 De relevante ministerier bør i samarbejde med de relevante parter udarbejde informationsmateriale og/eller afholde seminarer/workshops for at udpege og formidle eksempler på, hvordan uddannelsesinstitutionerne konkret kan anvende kvalifikationsrammen i forhold til konkrete problemstillinger på specifikke uddannelser.
- 4 Uddannelsesinstitutionerne bør i højere grad inddrage kvalifikationsrammen i deres samarbejde med institutionsbestyrelsen og uddannelsesudvalg og bruge den som platform til diskussioner om slutmål og -kompetencer i forhold til behovene på arbejdsmarkedet.
- 5 Uddannelsesinstitutionerne bør fremme formidlingen af uddannelsernes mål for læringsudbytte til både aftagere og kommende studerende, fx ved at uddannelsesinstitutionerne i højere grad end i dag formidler disse på hjemmesider og i informations- og vejledningsmateriale.

Input fra EVA's interview med repræsentanter for uddannelsesinstitutionernes organisationer:

- 1 De relevante ministerier bør bidrage konkret og tydeliggøre kravene til primært de videregående uddannelsesinstitutioners løbende arbejde med at udvikle uddannelserne i overensstemmelse med kvalifikationsrammen, bl.a. den løbende justering af uddannelsernes læringsmål og etablering af sammenhæng mellem læringsmålene og undervisningens indhold. På de videregående uddannelser er man allerede godt i gang med dette arbejde, og mange steder er det at tænke i læringsmål allerede blevet den fremherskende måde at tænke uddannelse på, primært blandt uddannelsesledere og -planlæggere og i en vis udstrækning også blandt underviserne.
- 2 Uddannelsesinstitutionerne skal være opmærksomme på at fastholde kernefagligheden i de enkelte uddannelser og derfor i den videre implementeringsproces gøre en særlig indsats for at sikre, at uddannelsernes indhold stemmer overens med det pågældende niveau i kvalifikationsrammen.
- 3 Der er behov for en ekstra indsats for at få de studerende til at tænke i læringsmål frem for i pensum, hvilket der fortsat er en tendens til. De studerendes kendskab til kvalifikationsrammen er meget begrænset. Det gælder for studerende på alle typer af uddannelsesinstitutioner. Det vil fx være relevant, at uddannelsesinstitutionerne igangsætter aktiviteter, der skaber

øget bevidsthed om, at der ikke kun er én vej til at nå et bestemt læringsmål, men at man kan nå det samme læringsmål ad mange forskellige læringsveje og gennem mange forskellige arbejdsformer.

I spørgeskemaundersøgelsen har en lille del af repræsentanterne for uddannelsesinstitutionerne benyttet muligheden for at formidle deres idéer til, hvordan de relevante ministerier kan styrke formidlingen om, hvordan man på uddannelsesinstitutionerne kan anvende den danske kvalifikationsramme for livslang læring i relation til arbejdet med at udvikle uddannelserne. I alt 26 har formuleret en idé eller tanker om, hvordan formidlingen kan styrkes. I det følgende har vi samlet og grupperet respondenternes besvarelser.

- 1 Flere respondenter peger på, at der er behov for fortsat at formidle kvalifikationsrammen til uddannelsesinstitutionerne, bl.a. nævner en respondent, at der er behov for løbende at styrke tænkningen i kompetencer frem for indhold.
- 2 Flere respondenter foreslår, at respektive ministerier afholder temadage, informationsmøder, workshops e.l., eventuelt for de enkelte uddannelsesinstitutioner eller for uddannelser inden for et snævrere fagområde, der sætter fokus på, hvordan og i hvilke sammenhænge uddannelsesinstitutionerne kan anvende rammen til at udvikle uddannelserne. Fx foreslår en respondent, at deltagerne på workshops kunne arbejde konkret med kvalifikationsrammen for at blive opmærksom på faldgruber og for at blive klogere på, hvordan viden, færdigheder og kompetencer adskiller sig fra hinanden. En måde at arbejde konkret med kvalifikationsrammen på kunne være at skulle udarbejde et kursus med afsæt i kvalifikationsrammen. Flere foreslår, at man på temadage kan udvælge specifikke temaer, som der er behov for at drøfte i dybden, fx sammenhængen mellem kvalifikationsrammen og prøver/eksaminer, formidling af viden om kvalifikationsrammen til aftagere og kvalifikationsrammens betydning i forhold til anerkendelse af udenlandske uddannelser.
- 3 Flere af institutionsrepræsentanterne peger ligesom nøglepersonerne på, at der er behov for, at formidlingen er praktisk orienteret og tættere på uddannelsesinstitutionernes hverdag, fx ved at præsentere caseeksempler, der viser, hvordan kvalifikationsrammen konkret er bragt i anvendelse i udviklingen af uddannelser, eller ved at inddrage repræsentanter i udviklingen af formidlingsaktiviteter og informationsmateriale. Disse caseeksempler kunne bl.a. præsenteres på www.kvalifikationsrammen.dk. Inputtene indeholder bl.a. et forslag om, at formidlingen også kan indeholde eksempler på, hvordan man arbejder med det samme faglige område på de forskellige niveauer.

I forhold til erhvervsuddannelserne viser respondenternes besvarelser, at der er et særligt behov for at formidle kvalifikationsrammens anvendelsesmuligheder til institutionerne for erhvervsrettet grund- og videreuddannelse og i den forbindelse have særlig opmærksomhed på at formidle tankegangen bag det forhold, at meget forskellige erhvervsuddannelser er indplaceret på samme niveau. Bl.a. peger respondenterne på, at der er behov for at formidle, hvordan rammen kan bruges til at guide flere studerende videre fra en erhvervsuddannelse til en videregående uddannelse.

12 Metodeappendiks

12.1 Metodedesign

Evalueringen bygger på følgende datakilder:

- Spørgeskemaundersøgelse blandt institutioner, faglige udvalg og efteruddannelsesudvalg, der arbejder med at relatere nye og eksisterende uddannelser og undervisningstilbud til kvalifikationsrammen
- Kvalitative interview med 11 nøglepersoner.

I det følgende uddybes de forskellige empiriske metoder. Først uddybes metoden bag spørgeskemaundersøgelsen, og derefter uddybes tankerne bag de kvalitative interview.

12.2 Spørgeskemaundersøgelsen

Dette appendiks omfatter nedenstående aspekter vedrørende rapportens kvantitative metode og dataindsamling:

- Udarbejdelse af udsendelsesliste og udvælgelse af respondenter
- Spørgeskemaudformning og pilotundersøgelse
- Datagrundlag for spørgeskemaundersøgelsen
- Fremgangsmåde i analyse af spørgeskemadata.

EVA gennemførte fra april til maj 2013 spørgeskemaundersøgelsen i forbindelse med evalueringen af den danske kvalifikationsramme for livslang læring. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført via internettet, hvor respondenterne fik adgang til at besvare spørgeskemaet via en e-mail med en beskrivelse af undersøgelsen samt et personligt link til deltagelse. Spørgeskemaet blev udsendt den 24. april med en foreløbig deadline den 8. maj. Denne deadline blev senere rykket en uge til den 15. maj for at sikre flest mulige besvarelser og dermed en højere svarprocent.

Ved en fejl var studielederne fra tre universiteter ikke med i den oprindelige udsendelse. Spørgeskemaet blev derfor udsendt til de tre universiteter den 4. juni med deadline den 24. juni. Respondenterne modtog en påmindelse om undersøgelsen den 19. juni. Denne ekstraudsendelse opnåede omtrent samme svarprocent som den oprindelige udsendelse, hvorfor den samlede svarprocent ikke blev påvirket nævneværdigt.

12.2.1 Udarbejdelse af udsendelsesliste og udvælgelse af respondenter

I forbindelse med udarbejdelsen af udsendelseslisterne til spørgeskemaundersøgelsen blev der sendt e-mails til lederne på erhvervsrettede uddannelser, professionshøjskoler og erhvervsakademier samt til de maritime uddannelser. I e-mailen blev lederen bedt om at skrive kontaktoplysninger på institutionens uddannelsesledere ind et skema, der var vedhæftet e-mailen, og efterfølgende sende det retur til EVA. Det var dog ikke alle, der besvarede e-mailen, hvorfor det blev nødvendigt med telefoniske henvendelser i nogle tilfælde. Med undtagelse af én enkelt institution lykkedes det at indhente oplysninger fra alle førnævnte institutioner, hvorfor udgangspunktet for spørgeskemaundersøgelsen har været en totalundersøgelse for denne gruppe.

Herudover var EVA allerede i besiddelse af de nødvendige kontaktoplysninger på de relevante personer fra faglige udvalg og efteruddannelsesudvalg samt relevante personer fra de kunstneriske uddannelser, hvorfor det ikke var nødvendigt at sende e-mails hertil. Endvidere blev der benyttet en liste over uddannelsesledere på universiteterne. Denne liste indeholder imidlertid uddannelsesledere fra fem universiteter, hvorfor ikke alle ledere på samtlige universiteter har haft mulighed for at svare.

12.2.2 Spørgeskemaudformning og pilotundersøgelse

Udgangspunktet for udarbejdelsen af spørgeskemaet var at få respondenterne til at vurdere kvalifikationsrammen ud fra deres konkrete erfaringer med at anvende den i udviklingen af nye uddannelser, uddannelsesplanlægningen og i tilrettelæggelsen af undervisning m.m. På baggrund af indholdet i projektbeskrivelsen blev følgende overordnede emner styrende for, hvordan spørgsmålene blev udfærdiget:

- Deres eget kendskab til og egen indsigt i rammen
- Klarheden og progressionen i niveau- og gradsbeskrivelser
- Kvaliteten af information og vejledning om anvendelsen af rammen
- Kvalifikationsrammens betydning for deres arbejde, herunder rammens støttende og begrænsende funktioner
- Deres erfaring med indplacering/niveausætning af uddannelser i forhold til rammens niveau-beskrivelser og principper
- Implementeringsgraden af rammen i studieordninger, kursus- og modulbeskrivelser, den konkrete undervisningstilrettelæggelse mv.
- Betydningen af lærings- og kompetencemål
- Korrekthedsgraden af indplaceringen af uddannelser og undervisningstilbud
- Kendskabet til rammen hos aftagere og interessenter inden for beskæftigelsesområdet
- Utsigtede konsekvenser af kvalifikationsrammen i forhold til udvikling og ajourføring af uddannelserne (fx på EUD og AMU) samt andre positive eller negative erfaringer med implementeringen af rammen
- Forslag til justeringer og forbedringer af kvalifikationsrammen og vejledninger herom.

Spørgeskemaet skelner overordnet set mellem besvarelser fra faglige udvalg og efteruddannelsesudvalg på den ene side og uddannelsesinstitutioner på den anden side. Herunder er de personer, der svarer på skemaet qua deres tilknytning til en uddannelsesinstitution, yderligere blevet opdelt i otte underkategorier. Disse otte institutionsformer er:

- En institution for erhvervsrettet uddannelse, der udelukkende udbyder erhvervsuddannelser
- En institution for erhvervsrettet uddannelse, der udbyder erhvervsuddannelser m.m.
- En institution, der udbyder maritime erhvervsuddannelser (efter lov om maritime uddannelser)
- Et erhvervsakademi
- En professionshøjskole
- En institution, der udbyder en eller flere videregående kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet
- En institution, der udbyder en eller flere videregående kunstneriske uddannelser under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser
- Et universitet.

Således er det muligt at sammenholde de indgående besvarelser med inddelingerne fra udsendelseslisterne. De respondenter, der svarer på vegne af en uddannelsesinstitution, er endvidere blevet orienteret om, at hvis de repræsenterede en institution, der udbød erhvervsrettet grund- og efteruddannelse, og repræsenterede mere end en uddannelse, skulle de svare ud fra den største af uddannelserne. Institutioner, der udbød videregående uddannelser, blev gjort opmærksom på, at de kunne svare ud fra den danske kvalifikationsramme for livslang læring eller kvalifikationsrammen for videregående uddannelser, alt efter hvilken en de kendte bedst.

De kvalitative interview, som blev foretaget forud for spørgeskemaundersøgelsen, bidrog med viden om, at der er en del af de personer, der umiddelbart blev vurderet til at være i målgruppen for den kvantitative dataindsamling, som imidlertid ikke har kendskab til kvalifikationsrammen. Derfor blev der sat et filterspørgsmål ind om, hvorvidt vedkommende havde kendskab til kvalifikationsrammen forud for undersøgelsen; hvis ikke dette var tilfældet, blev den pågældende ledt ud af spørgeskemaet. Denne selektion sikrer en generelt højere datakvalitet – samtidig med at personer, der ikke ville have mulighed for at udfylde skemaet på meningsfuld vis, ikke blev ulejliget unødigt. I alt svarede 28 procent af de medvirkende i spørgeskemaundersøgelsen, at de ikke havde kendskab til kvalifikationsrammen, hvorfor de ikke besvarede det resterende skema.

Forud for selve dataindsamlingen blev spørgeskemaerne valideret gennem en række pilotinterview, som EVA gennemførte blandt udvalgte personer fra universiteter, en professionshøjskole, en maritim uddannelse, en kunstnerisk uddannelse og inden for AMU-området. Disse pilottests blev udført telefonisk i uge 16. I alt blev der gennemført ni pilotinterview.

Formålet med pilotinterviewene var at afdække, om der var relevante problemstillinger, som burde tilføjes i spørgeskemaerne, samt om der eventuelt var uklarheder i spørgsmålenes ordlyd, som kunne give anledning til misforståelser. Pilotinterviewene blev foretaget som retrospektive eksplorative interview, hvor der særligt blev taget hensyn til de forhold, som informanterne selv fremhævede som relevante for gennemførelsen af spørgeskemaet.

Pilottesternes kommentarer blev noteret på systematisk vis, hvorefter de blev gennemgået med projektgruppen. På baggrund af en samlet vurdering af kommentarerne er spørgeskemaet justeret til den endelige version. Af pilotinterviewene fremgik det bl.a., at det var nødvendigt at udforme flere af spørgsmålene på en måde, som gjorde det muligt at give mere åbne besvarelser i forlængelse af spørgsmålene for derved at give mulighed for at nuancere enkelte besvarelser. Denne form for data kan som regel ikke analyseres på samme vis som lukkede spørgsmål. De åbne besvarelser fungerer som baggrundsviden, der kan kaste lys over motiverne bag de øvrige svarangivelser. På baggrund af tilbagemeldingerne fra pilotinterviewene blev det vurderet, at det ville tage de fleste personer mellem 15 og 20 minutter at udfylde hele skemaet.

12.2.3 Datagrundlag for spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaet blev udsendt til 848 respondenter. 4 personer meldte tilbage sent i processen, at de ikke var de rette til at besvare spørgeskemaet, og det har ikke været muligt at finde alternative modtagere af spørgeskemaet for de pågældende uddannelser inden for dataindsamlingsperioden, hvorfor nettoudsendelseslisten for undersøgelsen omfatter 844 respondenter. En yderligere datarensning viser, at 6 respondenter har angivet en forkert institutionstype, hvorfor deres besvarelser ikke er medtaget i den endelige databearbejdning. I alt har undersøgelsen opnået 425 gyldige besvarelser af spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 51. Ud af de 425 respondenter har 306 personer svaret, at de kendte til kvalifikationsrammen forud for undersøgelsen. Derfor er tabellerne i rapporten baseret på de 306 besvarelser. Den relativt store andel af personer i undersøgelsen, der ikke kender til kvalifikationsrammen, indikerer, at den egentlige population af ledere med erfaring med kvalifikationsrammen er mindre end antallet på udsendelseslisten, også blandt de institutioner og udvalg, der ikke har medvirket.

Tabel 32 viser, hvordan svarene har fordelt sig i forhold til institutionstype.

Tabel 32
Svarfordeling og bortfald i forhold til institutionstype

Institutionstype	Udsendt	Besvaret
Efteruddannelsesudvalg	12 (1 %)	6 (1 %)
Erhvervsrettede uddannelser	271 (32 %)	128 (30 %)
Erhvervsakademier	70 (8 %)	43 (10 %)
Faglige udvalg	47 (6 %)	36 (9 %)
Kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet	9 (1 %)	4 (1 %)
Kunstneriske uddannelser under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser	4 (0,5 %)	4 (1 %)
Maritime uddannelser	23 (3 %)	14 (3 %)
Professionshøjskoler	164 (19 %)	88 (21 %)
Universiteter	244 (29 %)	102 (24 %)
Total	844 (100 %)	425 (100 %)

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse 2013.

Af ovenstående tabel fremgår antallet af institutioner og udvalg på udsendelseslisten i første kolonne, hvorimod anden kolonne omfatter fordelingen af de indkomne besvarelser. I parenteserne er angivet andelen, som hver enkelt kategori udgør hhv. inden for udsendelseslisten og blandt de medvirkende i undersøgelsen. Opgørelsen i kategorierne er baseret på oplysningerne, som EVA har fået tilsendt fra institutioner og udvalg, og ikke på respondenternes besvarelser. De faglige udvalg er overrepræsenteret med 3 procentpoint, mens erhvervsakademierne og professionshøjskolerne er overrepræsenteret med 2 procentpoint. De erhvervsrettede uddannelser er underrepræsenteret med 2 procentpoint, mens universiteterne er underrepræsenteret med 5 procentpoint. Der er foretaget en signifikanstest for skævhed i bortfaldet målt i forhold til institutionstype. Fordelingen af besvarelser for hhv. udsendelsesliste og medvirkende er ikke signifikant forskellig på tværs af institutionstyper. Det betyder, at datasættet ikke er signifikant skævt i repræsentationen af institutionstyper.

Der er også foretaget en overordnet signifikanstest, hvor de endelige 306 besvarelser sammenholdes med fordelingen på udsendelseslisten. Denne test indeholder kategorier med for få besvarelser til, at resultatet kan tolkes uden forbehold. Testresultatet indikerer dog, at der relativt betragtet er flere i kategorien erhvervsrettede uddannelser, der ikke kender til kvalifikationsrammen. Man skal dog være varsom med at drage konklusioner på baggrund af dette resultat.

De indsamlede spørgeskemadata giver overordnet betragtet et relativt solidt grundlag for evalueringen af anvendelsen af kvalifikationsrammen for livslang læring. Svarprocenten sammenholdt med bortfaldsoversigten giver ikke umiddelbart anledning til at tro, at de indsamlede besvarelser rammer systematisk skævt i forhold til populationen som helhed.

12.2.4 Fremgangsmåde i analyse af spørgeskemadata

Analysen af de indsamlede spørgeskemabesvarelser består af deskriptive opgørelser i form af frekvens- og krydstabeller. Først blev der udarbejdet frekvenstabeller på baggrund af alle spørgsmål. Derudover blev der udarbejdet krydstabeller, der skelner mellem besvarelser fra uddannelsesinstitutioner og udvalg. Desuden er der foretaget en tredeling, der skelner mellem tre prædefinerede kategorier af uddannelser. Disse omfatter:

- 1 "Institutioner for erhvervsrettet grund- og efteruddannelse" – på baggrund af de to kategorier institutioner for erhvervsrettet uddannelse, der udelukkende udbyder erhvervsuddannelse, og institutioner for erhvervsrettet uddannelser, der udbyder erhvervsuddannelser m.m.
- 2 "Institutioner, der udbyder maritime uddannelser (efter lov om maritime uddannelser)"
- 3 "Institutioner for videregående uddannelse, herunder kunstneriske uddannelser" – på baggrund af de fem kategorier erhvervsakademier, professionshøjskoler, institutioner, der udby-

der en eller flere videregående kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet, institutioner, der udbyder en eller flere videregående kunstneriske uddannelser under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, og universiteter.

Herudover er der for udvalgte tabeller foretaget signifikanstests, hvis sigtet med en krydstabel har været at foretage en vurdering af sammenhænge eller forskelligheder på tværs af undergrupper i undersøgelsen. Alle hypotesetests er gennemført med et signifikansniveau på $\leq 0,05$. Alle tabellerne i rapporten summerer op til 100 %, uagtet hvordan de er afrundet, for læsevenlighedens skyld. EVA foretager ikke signifikanstests i krydstabeller, hvor mere end 20 % af cellerne indeholder mindre end fem besvarelser.

12.3 Kvalitative interview

Det er hensigten, at de kvalitative interview skal supplere og kvalificere pointerne fra spørgeskemaundersøgelsen samt belyse eventuelle uoverensstemmelser mellem besvarelserne fra spørgeskemaet og udsagnene fra nøglepersonerne.

Der er gennemført interview med 11 nøglepersoner, der ud over repræsentanter for de implicerede ministerier repræsenterer uddannelsesinstitutionerne, arbejdsmarkedets parter og de centrale uddannelsesråd. Nøglepersonerne blev udvalgt i et samarbejde mellem EVA og Undervisningsministeriet og Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.

De 11 nøglepersoner repræsenterer følgende institutioner og organisationer:

- Danske Erhvervsskoler
- Danske Erhvervsakademier
- Professionshøjskolernes Rektorkollegium
- Danske Universiteter
- Rådet for Erhvervsakademier og Professionshøjskoler (REP-rådet)
- Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU-rådet)
- Rådet for Voksen- og Efteruddannelse (VEU-rådet).

Hvert interview varede omkring 30-45 minutter. EVA havde forud for interviewene udarbejdet en overordnet spørgeramme, der omfattede følgende temaer:

- Status for den formelle implementering af kvalifikationsrammen
- Anvendelsen af kvalifikationsrammen i uddannelsessektoren
- Vurdering af kvalifikationsrammens niveaubeskrivelser
- Vurdering af formidlingsaktiviteter
- Forslag til, hvordan anvendelsen af kvalifikationsrammen kan styrkes.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.